Oprawa należąca orgin. do dzieła oznacz. sygn. VIII. d. 12. została prowizorycznie dołączona dla zabezpieczenia

11.XII.1956

S. C. A.

do Inc. 3214-3216

Ten Sacon Dałem
Oprawicz od niego Dał
Złoti 1g.20
Woichich Łaßkowicz

B. N. B.

Resolutorium dubiorũ circa celebrationẽ missaꝝ occurrentiũ. per venerabilem dominũ Joannẽ de lapide doctorem Theologum parisiensem. ordinis Cartusiensis. ex sacrorum canonum probatorumqꝫ doctorum sententijs diligenter collectum.

Summarium operis

¶ Sequentis operis (in quo dubia circa missaꝝ celebrationẽ occurrentia ꝑtractantur) distinctio cũ summario in singulis partibus contentoꝝ exponitur

Totus sequens tractatus in decem capitula partitur.

I — Premittit intentõnem collectoris cum materia tractanda. tractandorumq; numero. distinctione ⁊ ordine
ij — Ministrum siue ꝑsonam ad celebrandũ idoneum.
iij — Locum celebrandi ꝯuenientem
iiij — Tempus congruum in quo celebrari debet.
v — Est de dubijs occurrẽtibus circa — Materialia exteriora que ad ornatum vel ꝯgruentiam celebrationis requiruntur
vi — Ceremonias consuetas ⁊ obseruandas in missa et circa eam tam in agendis q̃ȝ in dicendis.
vij — Materiã ad ꝯsecrandũ aptã. panem scȝ ⁊ vinum.
viij — Consecratõis istius sacramenti debitam formam.
ix — De intentione ⁊ ratione eorum que in missa dicuntur
x — De ratione ⁊ ꝟcatõne eorum que in missa ⁊ circa eam aguntur cum breui epilogo ⁊ conclusione huius operis.

Capitulum primum habet duos tractatus

¶ Primus tractatus premittit collectoris intentõnem. materiamq; tractandam annotat. Secundus per resolutõnem dubij exponit tractandorum numerum. distinctionem atq; ordinem

Capitulum secundum quinq; includit articulos

¶ Resoluit sex dubia circa ministrum celebraturum ratõne ordinis ⁊ officij sui exequutionis ocurrentia. Arti. i.

I Quis sit minister ad celebrandum idoneus quantũ ad persone conditõnem.
ij De eo qui credit se in sacerdotem rite esse ordinatum. ⁊ tamẽ non est sic ordinatus.
iij De eo q̃ post missam inceptã hȝ ꝯsciam q̃ nõ sit rite ordinat⁹ Dubiũ
iiij De heretico. scismatico. degradato ⁊c. an scȝ tales possint ꝯficere hoc sacramentum ⁊ ordinate celebrare.
v De eo q̃ post missam inceptam recordat᷑ vel ꝑcipit se esse excõmunicatum de quo prius non habuit memoriam aut nesciuit.
vi De eo q̃ post missam inceptã hȝ remorsum de irregularitate.

¶ Resoluit sex dubia q̃ incidũt circa dispõnem corporis ipsius ministri. Arti. ij.

I De sacerdote muto vel priuato loquela
ij De eo qui habet aliquem alium corporis defectum.
iij De sacerdote leproso.

Summarium

Summarium

Capitulum sextum tres in se claudit articulos.

Arti. i. ¶ Resoluit decem dubia que oriuntur circa agenda ꝛ dicēda añ missam

Dubiū

- i An aliquid ante missam specialiter agendum sit.
- ij De debita ꝛ sufficienti preparatōne ad celebrandum
- iij Qualiter ꝛ in quib9 celebraturus se debeat ꝓbare ꝛ examinare
- iiij Quanta requiratur diligentia ad p̄dictam examinatōnem.
- v De certitudine sufficientis diligentie
- vi In quo consistat sufficiens conscientie purgatio
- vij Quid si celebraturus non possit habere confessorem
- viij De ornatu conscientie celebraturi
- ix An requirat᷑ ꝑsolutio horaꝝ canonicaꝝ ante celebratōnem.
- x An p̄ter supradicta sint aliqua alia añ missaꝫ dicēda vl̓ agēda

Arti. ij. ¶ Resoluit. xiiij. dubia circa dicenda ꝛ agenda in missa modumq̄ȝ dicendi atq̄ȝ agendi incidentia

Dubiū

- i Que sunt in missa dicenda ꝛ agenda. ꝛ quomodo
- ij An aliquid in missa dici debeat quod in missali nō ꝯtinetur
- iij An verba canonis secrete dici debeant
- iiij An cetera verba alta ꝛ intelligibili voce dici debeant.
- v An in memorijs debet aliquorum fieri nominatio.
- vi An añ celebratōem possit haberi memoria aliquoꝝ noīatim.
- vij An requiratur attentio celebrantis circa dicenda ꝛ agenda.
- viij An requiratur deuotio in celebrante.
- ix An celebrans debeat stare capite discooperto.
- x De quo debet fieri ablutio post sumptionē sanguinis
- xi An sacerdos a missa incepta possit desistere
- xij Quid si sacerdos missa incepta moriat᷑ vel in īfirmitatē īcidat
- xiij Quid si celebranti sanguis per nares erumpere incipiat
- xiiij De sacerdote omittente aliquid vel aliqua de superiorib9.

Arti. iij ¶ Resoluit quattuor dubia que occurrunt circa dicenda agenda ꝛ cauēda a sacerdote post missam

Dubiū

- i An aliqua specialiter sint dicenda post misse celebratōnem
- ij An aliqua sint specialiter agenda post missam.
- iij Que sint post celebratōnem cauenda.
- iiij An statim post misse celebratōem liceat comedere vel bibere.

Capitulū septimum sex continet articulos

Arti. i. ¶ Resoluit sex dubia circa panem consecrandum occurrentia

Dubiū

- i Quis ꝛ qualis debeat esse panis consecrandus
- ij Quid si sacerdos percipiat panem non esse triticeum vel indebite fore confectum
- iij Quid si panis appositus percipiatur esse corruptus.
- iiij Quid si panis non fuerit appositus vel fuerit ablatus.
- v Quid si panis sit dispositus ad corruptōnem
- vi An in aliquo casu sacerdos possit dicere missam ꝛ nō ꝯsecrare

¶ Resoluit hic octo dubia que incidunt circa panem consecratum in altari ante sumptionem. Arti. ij.

I An sacerdos panem ɔsecrans teneat sumere panē ɔsecratum
ij An in tali casu teneat semp totum panem ɔsecratum sumere
iij Quid agendū sit de particulis ab hostia ɔsecrata resolutis
iiij Quid agendum sit si hostia vel pars hostie ceciderit in calicem de manu celebrantis Dubiū
v Quid agendum sit si ceciderit hostia vel eius particula supra terram aut lapidem. aut supra aliud huiusmodi.
vi Quid si sacerdos tāgit hostiā cū naso barba mento aut veste.
vij Quid si hostia ɔsecrata aliq̄ casu fuerit amota ꝺ altari ꝛ amissa
viij Quid si corpus christi appareat sub specie carnis vel pueri

¶ Resoluit septē dubia circa corpus xp̄i post sumptōnem occurrentia. Arti. iij.

I Quid si i sumptōe sanguis remaneat ps hostie i fundo calicis
ij Quid si post sumptōnem sanguinis christi reperiantur particule de hostia resolute.
iij Quid si post sumptōnem sanguinis christi reperiatur super altare aliqua integra hostia
iiij Quid agendum est si celebrans statim post sumptōnem corporis christi patiatur vomitum. Dubiū
v Quid si quis post sumptionem statim emittat per secessum
vi Quid si hostia ɔsecrata ꝛ reſuata iueniat putrefcā vl' corrupta
vij Quid si hostia ɔsecrata cōesta fuerit a mure vl' alio aīali bruto

¶ Resoluit. xiiij. dubia que se ingerūt circa vinū priusq̈ consecretur. Arti. iiij.

I Quod ꝛ quale debeat esse vinum consecrandum.
ij Quid si loco vini alius liquor fuerit positus in calicem
iij Quid si impositum fuerit vinum corruptum
iiij Quid si ex negligentia nihil in calice positum fuerit
v Quid si vinum calici impositum sit dispositū ad corruptōem
vi An in musto possit confici hoc sacramentum
vij An vue integre permiscere possint vino consecrando
viij An confici possit hoc sacramentum in nectare vel vino cōdito Dubiū
ix An possit in vino puro ɔfici sine permixtione aque.
x Que ꝛ qualis debeat esse aqua vino permiscenda.
xi De quantitate aque vino permiscende.
xij An sufficiat ꝙ aqua vino permisceatur in dolio
xiij An liceat sacerdoti celebraturi non consecrare vinum facta prius consecratōne panis.
xiiij Quid si vinum dum ɔsecrari debet dep̄hendatur ɔgelatum. Arti. v.

¶ Resoluit octo dubia circa vinū ɔsecratū ante sumptōem incidentia

I Quid agendum si celebrans post ɔsecratōnem percipiat aquā non fuisse vino admixtam
ij An sacerdos celebrans teneatur semper sumere vinum consecratum sine sanguinem christi
iij Quid si sacerdos aliq̄s nō possit sumer vinū ꝛ sic nec sanguinē

Summarium

Capitulum octauū duos cōprehendit articulos

Operis

Resoluit tria dubia que incidunt circa formam consecratõnis vini. Arti. ij.
I Que sit sufficiens z debita forma consecratõnis vini
ij An omnia verba in illa forma posita sint de substantia forme.
iij De significatõne huius dictõnis calix in forma predicta Dubiũ

Capitulum nonum sex in se continet articulos

¶ Premittit diuisione totius misse in q̃nq3 partes p̃ncipales In quaz I ij iij iiij v fit Preparatio. Oblatio. Consecratio Sumptio' Gratiarum actio

Arti. ij iij iiij v vi Subdiui dit partem Primam Secundã Terciam Quartã Quintam Exponit intentõnem ac rõem eoz q̃ in ipa dicunt.

¶ Capitulum decimum habet articulos duodecim

¶ Articulus primus enumerat decem generalia que in missa presertim solenni et circa eam aguntur. quoruz I ij iij iiij v vi vij viij ix x est Lotio: Thurificatio. Altaris osculatio. Sacerdotis versio z salutatio Gestus variatio Iterata crucis signatio Hostie fractio. Partis hostie in calicem missio. Osculi pacis datio Uini non consecrati sumptio

Arti. ij iij iiij v vi vij viij ix x xi Declarat rõem et rõem Primi Secundi Tercij Quarti Quinti. Sexti. Septimi. Octaui. Noni. Decimi.

xij Continet breuem epilogum cum ↄclusione huius operis.

¶ Finis summarij

Capitulum

¶ Incipit tractatus dubiorum ac difficultatum circa officium misse ⁊ ea que ad debitam eiusdem celebratōnem exiguntur frequentius occurren-tium iuxta sacrorum canonum constitutōnes. probatorumqꝫ doctorum. firmiores atqꝫ tutiores sententias. resolutorius

¶ Capitulum primum de intentione collectoris ⁊ materia tractanda. tractandorūqꝫ numero. distinctione atqꝫ ordine duos continens articulos

Arti. i. ¶ Premittens prefationem. intentum tractandaqꝫ exponentem

Prefatio

Officium quanto maius ⁊ dignius est tanto cum maiori cura sollicitudine atqꝫ diligentia exercendum est. Grauiꝰ us em̄ quis delinquit si exequendo circa hoc negligentiā defectum vel errorem aliquem admiserit. Inter omnia aūt officia humane facultati cōmissa nō est aliquod maiꝰ ius dignius aut difficilius qꝫ debita missarum celebra-tio. in qua sacramentū corporis ⁊ sanguinis iesu christi redemptoris no-stri cōsecratur. immolatur ⁊ sumitur. Sacro canone attestante. Non mo-dica inquit res est vnam missam facere. et valde felix est qui vnam digne celebrare potest. Restat igitur vt nusqꝫ grauiori periculo peccetur qꝫ si in exequutione huius dignissimi officij negligentia vel error cōmittatur Ea propter vt sacerdotes simplices qui noticiam canonū nō habent. neqꝫ sꝑ facilem recursum ad superiores suos aut ad viros doctos habere pn̄t. me-lius cauere valeant ne circa maximum istud mysterium deficiant vel er-rent. Et vbi aliqd hoꝝ ɔtigerit debitis remedijs emendare sciant. valde vtile atqꝫ necessariū fore iudicauimus. vt circa hec oportuna eis tradatꝛ in-structio. Quod vt lucidius fiat circa singula que ad debitam misse cele-bratōnem exiguntur dubia frequentius occurrentia mouebuntur. Ex q̄-rum resolutionibꝫ congrua ip̄is defectibus ⁊ erroribus remedia atqꝫ cau-tele poterunt adhiberi.

Arti. ij. Numeꝝ distinctōem ⁊ ordinē tractandoꝝ ꝑ dubij solutōem ꝑnotans.

Ad prenoticiam tractandoꝝ ꝑmittitur hoc dubium.
Quot ⁊ que ad debitam ac ordinatam dignissimi sacramenti eucharistie ⁊ misse celebratōem requirantur.

Dubiū

	I	Minister siue sacerdos ad celebran-dum idoneus
	ij	Locus celebrandi conueniens
	iij	Tempus celebrandi congruum
	iiij	Materialia ad ornatum vel congruen-tiam celebratōnis oportuna. vt vestes et cetera huiusmodi.
Cuius solutio ē		
Qꝫ sunt nouē ge	v	Ceremonie i dicēdis ⁊ agēdis ɔsuete.
Sol. neralia ad q̄ oīa	vi	Materia ad consecrandum apta. sci-licet panis ⁊ vinum.
necc̄aria reduci pn̄t		

vij Forma ꝯsecratōnis vtriusq̄ debita

viij Noticia intentionis ac rationis eo-rum que in missa dicuntur.

ix Intelligentia rōnis ꝛ significatōnis eoꝝ que in missa ꝛ circa eam aguntur.

¶ Circa hec q̄ dubia ac difficultates sepiꝰ obuiēt sacerdotibꝫ missas celebraturis aut celebrantibꝫ ꝑ nouem sequentia capitula elucidabit.

¶ Capitulū scōm de dubijs occurrētibꝫ circa ministꝝ siue ꝑsonā ad celebrandū idoneam quinq̄ includens articulos

¶ Sex dubia resoluens circa ministrum celebraturum ratione ordinis et officij sui exequutionis occurrentia. **Arti. i.**

I Quis sit minister idoneus ad celebrandum ꝛ conficiendum siue consecrandum corpus ꝛ sanguinem christi

Sol. Solus sacerdos rite ordinatus.

ij Utrum ille qui credit se esse rite ordinatum. ꝛ tamen non est rite ordinatus conficiat hoc sacramentum.

Sol. De hoc nō habetur certitudo. pie tamen credi potest ꝙ cōficiat virtute ecclesie. ꝛ ꝙ summus sacerdos suppleat defectum. ꝛ ꝙ nō permittat periculum imminere ecclesie sue ꝛ eam decipi

iij Quid agendum sit si quis post inceptam missam habeat conscientiam ꝙ non sit sacerdos rite ordinatus. **Dubiū**

Sol. Si hoc contingat ante consecratōnem. tunc dimittat missam imꝑfectam. aut conscientiā deponat. Si post ꝯsecratōnem ꝓcedat ꝛ postea superiorem suum accedat ꝛ casum sibi exponat.

iiij Utꝝ hereticꝰ. scismaticꝰ. degradatꝰ. irregularꝭ. īfamis. excōicatꝰ vel suspēsus possit ꝯficere h̄ sacramentū ꝛ ordinate celebrare.

Sol. Quilibet istoꝝ potest ꝯficere. sed nō debet. quia conficiendo peccat. Et ita nullus ipsorum potest ordinate celebrare

v Quid agendum sit si quis post missam inceptam recordetur se esse excōmunicatum de quo prius non habuit memoriam.

Sol. Si ꝯtingat hoc an̄ ꝯsecratōem tutius est vt missam deserat nisi timeat graue scandalū. Si ꝓo post ꝯsecratōem assumat ꝓpositū humilr̄ petendi absolutōem ꝛ satisfaciendi. ꝛ ꝓcedat in missa

vi Quid agendum sit si quis post missam inceptam habeat remorsum de irregularitate.

Sol. Si fiat an̄ ꝯsecratōem tutius est ꝙ missam deserat. Si post consecratōem doleat ꝛ ꝓponat atq̄ conet̄ facere qd̄ in se ē ꝛ ꝓcedat.

¶ Resoluit sex dubia q̄ incidunt circa dispōem corporis ipsius ministri. **Arti. ij.**

I Utrum sacerdos mutus vel loquela priuatus possit consecrare seu conficere hoc sacramentum

Sol. Non. oportet em̄ ꝯficientē habere facultatē sermonis siue loq̄le quā si amiserit post susceptū ordinē ꝯficere nō ꝑt. eo ꝙ non possit verba consecratōnis ꝛ alia proferenda vel dicenda dicere

ij Utꝝ habens aliquē aliū defectū in corꝑe possit missam celebrare

Capitulum

Sol. Si hz aliquē defectū q reddit eū inhabilē aut impotentē ad dicē
dum vel faciendū ea que ad debitam celebratōem exiguntur. pu-
ta si careat visu vel digitis quibus tractari leuari vel frangi de-
beat hostia. Uel si habeat defectum notabilem q ſm iudiciū prela
ti sui ordinarij generet scandalū si celebret. non potest celebrare.
Quis possit alia que sunt sacerdotalis ordinis exercere.
iij Utrum leprosus possit celebrare missam.
Dubiū Sol. Si non sit factus impotens per corrosionem membrorum potest
celebrare in occulto. Coram alijs tamen leprosis potest etiam ce
lebrare in publico
iiij Utrum patiens morbum caducum possit celebrare
Sol. Si cadat frequenter. vel emittat spumam aut vocem confusam
nō potest celebrare. Si vero raro cadat nec emittat spumam τc.
potest dūmodo habeat coadiutorem sacerdotem
v Utrum patienti fluxum sanguinis vel seminis liceat celebrare.
Dubiū Sol. Licet nisi aliud impedimentum obstet. Si quis talem fluxum
sanguinis patiatur. vt suscepta in stomacho statim per secessum
emittat. celebrare non debet.
vi Utrum pollutus pollutione nocturna possit licite celebrare
Sol. Pollutio nocturna quis ſm se considerata non sit peccatum ex
eo q absq visu liberi arbitrij contingit. tamē ratōne sue cause ha-
bet quandoq peccatum annexum. cuius est effectus vel signum.
Ideo pmo ɔsideranda est pollutōis nocturne causa. que triplex
esse pt. Prima est extrinseca spūalis. s. demonū illusio. q qnq p-
uenit ex pcedenti negligentia pparatōis ad deuotōnem. psertim
cū qs ad dormiendū accedit. que potest esse peccatum vel morta
le vel veniale. Quandoq vero puenit ex sola nequitia demonuz
volentiū impedire hoīem a sumptione huius sacramenti. Scda
causa est intrinseca spiritualis. s. cogitatio precedens lasciua. que
quādoq est ex ɔcupiscentia τ delectatōe. vbi si assit ɔsensus erit
peccatum mortale. Si aūt desit consensus erit peccatum veniale.
Quandoq aūt potest esse sine omni peccato. vt cum aliquis cau
sa lectionis vel disputatōnis cogatur de talibus cogitare. Et si
hoc fiat sine ɔcupiscentia τ delectatōne. non erit cogitatio immū
da. sed honesta. ex qua tamē pollutio sequi potest. Tercia causa
est intrinseca τ corpalis. videlicet supfluitas vel debilitas natu-
re. aut supfluitas cibi vel potus. que quandoq est cum peccato
vel mortali vel veniali. vt cum prouenit ex supfluitate cibi vel po
tus. Quandoq aūt est sine peccato. vt cum prouenit ex debilita
te nature. Si igitur pollutio ex aliqua dictaꝝ causarū contingat
prout est cum peccato mortali. nō licet polluto celebrare nisi post
viginti quattuor horas. Si vero accidat q ex aliqua illarū cau-
sarum ſm q est sine peccato vel soluz cum veniali peccato. potest
pollutus licite celebrare. Uerum tamē si propter reuerentiā ab-
stineat laudandus est. nisi necessitas vel vitatio scandali vrgeat
Uerꝝ tn̄ est. qr non semp de facili potest percipi ex quali causa p-

veniat. Ideo in dubio tutius est abstinere. nisi vrgens necessi
tas incūbat vl' deuotio spēalis instiget. aut alias nulla idispo
sitio debite reuerētie obuiās assit. ¶ Ita sentiendū videtur de
pollutōne nocturna siue in somno siue in vigilia finiatur. Nisi
si quis post euigilatōnem habeat consensu deliberato compla
centiam ꝛ delectatōem cum appetitu futuri operis. in quo ca
su tutius abstinetur Arti.iiij

¶ Resoluit decē dubia emergentia circa habitudinē mētis ipsius mini
stri celebraturi ꝙtum ad intentōem. vsum rōnis. culpam. ꝛ gratiam.

I Utrū ad conficiendū hoc sacramentū ꝛ celebrandum requira
tur intentio ministri

Solo, Cum ad pfectōnem cuiuslibet sacramenti requiratur intētio
ministri. eo ꝙ pfectio illa fit p actū humanū a voluntate pce
dentē que p intentōnem determinatur ꝛ specificat. constat ꝙ
maxime ad ꝯficiendū ꝛ celebrandū hoc excellentissimū sacra
mentū exigitur intentio ministri. Unde ꝛ qdā glosa sup Ma
theū dt Quantum intendis tantum facis.

ij Que debeat esse intentio sacerdotis siue quid debeat intende
re sacerdos consecrare volens.

Solo, In oibꝫ sacerdos dꝫ intentōem suā ꝯformare intentōni ecclie. Dubiū
hoc est ꝙ intēdat illud facere qđ ecclīa intēdit ꝛ facit cuiꝰ ipe
in hmōi ē minister. Intēdit aūt ecclīa facere qđ xps fecit Chri
stus ꝟo trāssubstātiauit panē in corpus suū ꝛ vinū in sanguinē
p ꝟba ꝯsecratōis. hoc etiā dꝫ intendere sacerdos

iij Qualis intētio circa platōem ꝟboꝝ ꝯsecratōis necessario req̄
rat. an scꝫ semp actualis exigat vel aliqua alia sufficiat

Solo, Intentio actualis nō necessario reqritur. intentio aūt ꝟtualis
sp necessaria ē. Dicit aūt intētio ꝟtualis cū pus habuit actua
lem intentōnem consecrandi. ꝛ ex illa motus est ad consecran
dum. posito ꝙ actualiter nō cogitet quādo verba ꝯsecratōnis
profert. virtualiter manet pma intentio. ꝛ hec sufficit nisi cōtra
ria intentio sequatur. Uerūtamen studiose curare debet sacer
dos vt etiam actualem intentōem adhibeat alioquin timendū
est ꝙ a peccato non excusetur

iiij Utrꝫ sacerdos furiosus. lunaticus. vel alia ex causa vsu rōnis
priuatus possit ꝯficere hoc sacramentū ꝛ licite celebrare.

Solo, Quia ad consecratōem huins sacramēti requirit intētio mi Dubiū
nistri. vt circa resolutōem pmi dubij huius articuli pꝫ. Exigi
tur etiā ad celebratōem deuotio ꝛ suipius examinatio. vt in
fra dicet. Ideo si qs ita vsu rōnis quacūqꝫ ex causa sit puatus
vt nunqꝫ hec haberi possit. neqꝫ ꝯficere pt. neqꝫ celebrare Si ve
ro raro vsu rōnis puetur ꝛ illo frequenter vtatur. neqꝫ obstet
aliud impedimentū. ꝯficere quidem potest eoipso ꝛ celebrare
dūmodo habeat coadiutorem sacerdotem

v Utrum demoniacus possit celebrare

Solo, Si fuerit ex toto liberatus pt celebrare. alias nō pt qđ p expel

rientiam probari potest. Est aũt tempus probatõnis arbitrarium iuxta discretõnem prelati pensantis circũstantias psone vel dignitatis vel alia huiusmodi

Dubiũ vi Utrum aliquis sacerdos existens in peccato mortali possit cõficere hoc sacramentum ⁊ licite celebrare.

Solõ. Conficere potest sed nõ debet. quia ↄsecrando peccat mortaliter. Unde cũ talis celebrat duo peccata mortalia distincta cõmittit. Unũ qꝛ indigne consecrat. aliud qꝛ indigne sumit.

vij Utrũ celebraturꝰ teneatᷓ eẽ certus ꝙ nõ sit in peccato mortali.

Solõ: Triplex inueniᷓ certitudo. Quedã supernaturalis. que ꝑ solã diuinam reuelatõnem habetur. ⁊ talis hic nõ reqritur. Alia ẽ naturalis qua quis ꝑ sensum vel intellectum euidenter certus est de aliquo. ⁊ illa etiam hic nõ est necessaria. Tercia est moralis siue ciuilis. que nec habetur ex reuelatõne diuina. nec ex euidentia rei. sed ex probabilibus cõiecturis magis ad vnam partem ꝙ̃ ad alteram inclinantibus. ⁊ ad istam tenetur celebraturus in proposito dubio. vt scꝫ post diligentem ⁊ sufficientem conscientie discussionẽ (de qua infra capitulo sexto articulo primo) certus sit modo predicto se nõ esse in peccato mortali. ⁊ hec certitudo hic etiam sufficit.

Dubiũ viij Quid sentiendũ sit de eo qui licet nõ sit in peccato mortali. tamen ꝫm ↄscientiam scrupulosam estimat se esse in peccato

Solõ. Talis debet vel conscientiam scrupulosam deponere. vel debet a celebratõne cessare.

ix Quid agẽdum sit si sacerdos postꝙ̃ missaꝫ incepit vel ad incipiẽdũ ẽ ꝑparatꝰ recordatᷓ peccati mortalis de ꝗ nõ ẽ ↄfessus

Solõ. Talis debet penitere cum proposito confitendi ⁊ satisfaciendi. et si habere possit confessorem statim confiteatur. nisi hoc absꝗ graui scandalo fieri non possit

x Utrum ꝑpetrans peccatum luxurie ⁊ statim post hoc penitẽs et confitens possit licite illo die celebrare

Solõ. Nõ licet. sed abstinere debet ad minus ꝑ vigintiquattuor horas. vt supra dictũ ẽ in articlõ. ij. de polluto pollutõe nocturna

Arti. v. ¶ Resoluit septem dubia que occurrunt circa ieiunium. sobrietatem et somnum ministri celebraturi

I Utrum sacerdos non ieiunus possit conficere ⁊ celebrare.

Solõ. Duplex est ieiunium. Unũ est ecclesie. quo scꝫ ꝗs vnã comestionem vnius diei non transgreditur. ⁊ hoc non soluitur per sumptionẽ medicine vel aliorum que nõ nutriunt dummodo in parua quantitate sumanᷓ. Tale ieiuniũ nõ sufficit celebranti. Aliud ẽ ieiuniũ nature. qḋ ẽ priuatio cuiuscunꝗ suscepti in stomachũ vel viam ad stomachum occupans ꝑ modum cibi ⁊ potus. siue nutriat siue nõ. vel ꝑ se vel cũ alijs. Suscepti dicimus a principio diei a quo quis diciᷓ ieiunus. hoc ẽ a media nocte. ⁊ tale ieiuniũ requiriᷓ ad celebrandum. Unde si ꝗs nõ

sit hoc modo ieiunus, quamuis possit conficere et celebrare. tamen non
debet. quia grauiter peccaret. Et ideo cum quis est plures missas
eodem die celebraturus non debet sumere ablutionis vinum. nisi in vl
tima missa. vt inferius circa resolutionem vltimi dubii articulo
quinto huius capituli latius dicetur

ii Quid agendum sit si quis post missam inceptam recordetur se
ieiunium soluisse.

Solo. Si recordetur hoc ante consecrationem tutius est quod cesset. nisi graue
scandalum timeatur. si post consecrationem, procedat et perficiat non ob
stante quod non sit ieiunus. quia preceptum de perceptione sacramenti
maius est quam preceptum quod a ieiunis sumatur.

iii Utrum transglutiens reliquias que post comestionem in ore
remanserunt possit celebrare.

Solo. Si casualiter transglutiantur non impediunt celebrationem.
quia non traiiciuntur per modum cibi. sed saliue cui permiscentur.
Si vero studiose id fiat abstinendum est.

iiii Quid si quis gargarisando. vel os mutando parum de aqua
aut de vino transglutiat Dubium

Solo. Sicut in dubio precedenti.

v Si quis tarda hora comederit vel biberit et nondum digesse
rit illum cibum. vtrum ei liceat celebrare.

Solo. Si ex hoc non redditur multum indispositus ad debite celebran
dum. tunc licet. Si vero ex hoc multum perturbetur et indisponatur tutius
est vt abstineat. Unde dicit glosa. circa canonem Nihil. vii. q. prima. Si
quis etiam ante medium noctis comederit. et adhuc sentiat eructatio
nes ex non digestione cibi. quamdiu cibum sentit non celebrabit.

vi Utrum patiens vomitum vel iam passus licite possit celebrare

Solo. Si quis ex infirmitate sustineat illam passionem. debet absti
nere quousque sanetur.

vii Quid si per totam noctem non dormiuerit

Solo. Sicut in precedenti dubio. Dicit enim glosa in. c. constituerit. de accu.
de vinolento qui in taberna pernoctauit. et altera die nulla premissa
dormitione celebrauit. quod non videtur ieiunus sed pransus cele
brasse propter indigestionem. Et glosa circa canonem sacramenta de
consecra. dist. i. Ieiunium inquit celebrata digestione.

¶ Resoluit quinque dubia circa celebrationis abstinentiam eiusdemque frequentiam occurrentia. Arti. iiii.

I Utrum liceat sacerdoti abstinere omnino a celebratione.

Solo. Si sacerdos per sententiam ecclesie sit ordinis executione pri Dubium
uatus. vel si debilitate aut egritudine factus sit impotens vel
ineptus ad celebrandum. tunc non tenetur celebrare. Si vero
non sit priuatus potestate celebrandi aut alias factus impotens
tunc non licet ei omnino abstinere quin saltem teneri videatur ad
celebrandum in precipuis festis. et maxime in illis diebus in quibus
christifideles communicare consueti sunt.

Capitulum

ij Utrum expediat sacerdoti vt frequenter celebret.

Solo. Si frequenter sit ad celebrandum dispositus expedit vt frequenter celebret Gratissimū eñ sacrificium illud est domino. et magnas atqꝫ inenarrabiles hoc sacramentū virtutes habet. ideo perutile est sepius celebrare ꝛ sumere. vt fructus eius frequentius percipiatur

iij Utrum liceat alicui quotidie celebrare.

Dubiū Solo. Circa vsum huius sacramenti ex parte celebrantis ꝛ sumentꝭ duo requiruntur. Primū est desideriū coniunctōnis ad christū qđ fit ꝑ amorem. Secundum est reuerentia que ꝑtinet ad timorem. Primū incitat ad quotidianā huius sacramenti ꝛ frequentatōez. scđm vero retrahit. Unde si quis experimētaliter cognouerit ex quotidiana celebratōne feruorem amoris augeri ꝛ reuerentiā nō minui. talis quotidie celebret. Si quis autē senserit ꝑ quotidianā frequentatōem reuerentiā minui ꝛ feruorem nō multum augeri. ille interdū abstineat vt cum maiori reuerentia ꝛ deuotione postea celebret

iiij Utrꝫ qs sic dispositus vt laudabiliter possit celebrare. ꝛ possit etiā laudabiliter ꝓpter sacramenti reuerentiā abstinere melius ac laudabilius faciat a celebratōe abstinendo qꝫ celebrando.

Dubiū Solo. In tali casu melius salubrius ꝛ laudabilius est vt celebret qꝫ ꝙ abstineat. Nam ex celebratōne multos fructus huius sacramenti ꝑcipere potest. vt patet ex solutione secundi dubij precedentis quibꝫ abstinendo priuatur. Celebratio preterea ex charitate procedit. abstinentia vero ex timore. vt patet ex resolutione tercij dubij. Charitas aūt timori prefertur. Nec validum est ꝙ abstinens se putat postea melius fore dispositum. qꝛ fieri potest ꝙ minus fiat dispositus. Incertum est etiam si vnqꝫ deinceps sit celebraturus. Stat etiam ꝙ celebrādo assequatur aliquā gratiam specialem quā abstinendo nō potest acquirere. nec vnqꝫ fortassis recuperabit.

v. Utrum liceat alicui plures missas vno die celebrare

Solo. In die natiuitatis dominice potest quis tres missas celebrare vt habeť de cele. mis. c. consulisti. Addunt doctores quattuor casus necessitatis in quibꝫ potest quis duas missas celebrare. Primus est. cum in die festo occurrit necessitas. vt ꝑter missaꝫ diei dicatur missa pro defunctis. Scđs casus est. cum necessitas infirmorꝫ exigit vt viaticū pro eis consecret. Tercius casus est. cum superueniunt peregrini aut occurrunt nuptie celebratōem exigentes. Quartus casus est. cum propter defectuꝫ sacerdotum vel paupertatem ecclesiarū vni sacerdoti plures ecclesie cōmendātur. alias nō licet nisi vnicam missam in die celebrare. vt habetur de conse. dist. ꝑma. ca. Sufficit. Hoc autē cauendum est cum quis plures missas vult celebrare ne ablutionem sumat nisi in vltima. vt sic ieiunus maneat ꝛ celebret.

¶ Capitulum tercium de dubijs circa locum celebrandi occurrentibus duos continet articulos

¶ Resoluit quinqꝫ dubia circa locum celebrandi communem videlicet ecclesiam incidentia — Arti. i.

I — Quis sit locus cōis debitus ꝛ ꝓueniens ad celebrandū missam·
Sol. — Regulariter sola ecclesia consecrata.
ij — Utrum ne quis possit licite quandoqꝫ extra ecclesiam celebrare.
Sol. — Potest de licentia episcopi vel superioris dummodo habeantur necessaria ad celebratōnem requisita.
iij — Quid si in terra vel regione aliqua non inueniatur aliqua ecclesia consecrata ꝓpter destructōnem vel vastationem ecclesiarum. Uel si quis in itinere constitutus ꝛ presertim in nauigatōne vbi non potest haberi ecclesia. vel constitutus in aliquo exercitu. vl' in aliquo consimili occurrente casu. vtrum ne quis posset alibi qꝫ in ecclesia celebrare. etiam sine licentia episcopi. — Dubiū
Sol. — In talibus casibus bene potest si habeantur ibi omnia necessaria ad celebratōnem misse requisita. potest enim celebrare sub domo vel sub tentorio.
iiij — Utrum in mari vel in fluminibus in quibus naues frequenter agitantur liceat alicui celebrare.
Sol. — Nullo modo debet ꝓpter periculum effusionis sanguinis christi.
v — Utrum in omni loco consecrato liceat celebrare missam.
Sol. — Non. si em̄ locus sit interdictus. siue a iure. vt pollutus sanguine vel semine. siue a iudice. videlicet per sententiam interdicti latam contra locum illum. non licet ibi celebrari. ꝛ faciens contrariū in hoc casu incurrit irregularitatem.

¶ Resoluit sex dubia que circa locū ꝓprium. s. altare occurrere possunt. — Arti. ij.

I — Utrum in ecclesia vel alibi possit quis licite celebrare super aliquo alio qꝫ super altari.
Sol. — Non licet nisi super altari vel fixo siue stabili. vel portatili siue viatico. quod p̄t sup mensam fieri vel arcā vel aliud huiusmodi.
ij — Quale debeat esse altare super quo celebrare licet.
Sol. — Altare debet esse lapideum consecratum non enormiter factum.
iij — Quibus altare debet esse coopertum ꝛ ornatum.
Sol. — Duabus palleis ꝛ corporali cōsecratis de lino puro factis. nullo colore tinctis. sed totaliter albis mundis ꝛ nitidis — Dubiū
iiij — Utrum semper liceat sacerdoti super quolibet altari cōsecrato celebrare missam.
Sol. — Non semper licet. nam postqꝫ episcopus aliquis super aliquo altari celebrauerit. non licet illo eodem die alteri sacerdoti sup illo altari celebrari. nisi de licentia episcopi.
v — Quantum debeat esse altare portatile. vt sit aptum celebrationi super eo fiende.

Sol. Tantũ esse dz vt possit recipe pedē calicis ꝛ hostiā. ꝛ ꝙ sacerdos manus sup ipm cũ hostia retinendo ꝯuenienter ꝯsecrare possit.

Dubiũ vi Quid si sacerdos aliquod de predictis requisitũ omittat. vtruꝫ scilicet consecret celebrando.

Sol. Si obseruet alia ad consecratõem necessaria consecrat. sed tamē grauiter peccat scienter omittens

¶ Capitulũ quartũ de dubijs occurrentib⁹ circa tēpus cõgruum quo celebrari debet. duos habet articulos.

Arti. i. ¶ Resoluit quattuor dubia occurrentia circa tempus celebrandi commune. videlicet circa diem.

i Utrum indifferenter in nocte ꝛ in die liceat alicui missam celebrare.

Sol. Non licet regulariter nisi in die. hoc enim sacramentum ad tempus gratie pertinet quod per diem significatur. Unde ꝛ saluator dixit. Me oportet operari donec dies est.

ij Utrum ne aliquando liceat in nocte celebrare

Sol. Solum in duabus noctibus licitum est. videlicet in nocte natiuitatis christi. ꝛ in nocte resurrectõnis.

Dubiũ iij Utrum ne liceat aliquando ante initium diei celebrare.

Sol. In tribus casibus licet. Primus casus. si necessitas postulet. vt si contingat aliquem infirmari ad mortem ꝛ non habeatur hostia consecrata potest sacerdos celebrare ꝛ consecrare. Secũdus casus est. si episcopus sit in itineratõne tunc potest ante diem celebrare vel facere celebrari coram se. Tercius casus est. si quis habeat dispensatõnem ab episcopo vel superiore vt possit celebrare ante diem. tunc bene potest alr̃s non est tutum. nisi aliqua rationabilis ꝛ vrgens necessitas superuenerit.

iiij Quid si quis celebret credens diem iam incepisse. sed tamē nondum incepit.

Sol. Quia quod parum distat nihil distare videtur. talis excusatur precipue si deuotio id postulat

Arti. ij. ¶ Resoluit tria dubia que se offerunt circa tempus celebrandi proprium. scilicet circa horam

i Qua hora diei liceat missam celebrare.

Sol. Misse solennes siue publice sm canones tribus horis celebrari debent. videlicet hora tercia in diebus festiuis. hora sexta in profestis diebus. ꝛ hora nona in diebus ieiuniorum. In hoc tamen obseruanda videtur deberi consuetudo regionis vel religionis

Dubiũ Priuate vero misse celebrari possunt a principio diei. vsqꝫ ad horam nonam. hoc est vsqꝫ ad meridiem

ij A quo tempore sumendum sit principium diei

Sol. Principium diei non est accipiendum ab ascensu solis super no-

strum horizontem. sed debet accipi ab illa hora qua radij solares incipiunt illuminare nostrum hemysperium. quod dicitur principium aurore. et incipit fulgere vna hora et quinta parte vnius hore ante corporalem solis ortum

ij Quid si quis celebrando non obseruet tempus debitum.

Sol. Si obseruet alia ad consecratonem necessaria consecrat nihilominus. Sed tamen si ex contemptu vel scienter tempus debitum non obseruauerit mortaliter peccat faciens contra constitutonem et consuetudinem generalem ecclesie romane. Dubium

¶ Capitulum quintum de dubijs que incidunt circa materialia exteriora que ad ornatum vel congruentiam celebratonis requiruntur. tres continet articulos

¶ Resoluit quinque dubia que circa vestes et indumenta sacerdotalia insurgere possunt Arti. i.

I Utrum sacerdos celebraturus specialibus debeat indui vestibus

Sol. Sic. congruum enim est vt quibus sacerdos vsus fuit in sua ordinatione. etiam vtatur illis in celebratione. Et quia in susceptione ordinis specialibus vestibus indutus fuit. ideo et talibus vti debet in celebratione.

ij Que et quot sunt huiusmodi vestes vel indumenta

Sol. Simplicium sacerdotum sex sunt indumenta. scilicet amictus siue humerale. alba. cingulum. manipulus. stola. et casula

iij Utrum requiratur quod talia indumenta sint benedicta siue consecrata.

Sol. Sic debent enim esse sacrata munda et honesta. nec alijs vsibus quam ecclesiasticis et deo dignis officijs deputanda Dubium

iiij Utrum celebrans absque vestibus et indumentis benedictis efficiatur irregularis.

Sol. Non. quia non inuenitur hoc in iure positum. verum tamen scienter vel ex ignorantia crassa hoc faciens grauiter peccat.

v Utrum necessario requiratur quod tales vestes vel indumenta ceteraque correquisita sint munda et nitida

Sol. Sic. nam vt habetur in capitu. relinqui. de custodia eucharistie. clericis precipitur vt oratoria. vasa. palle. corporalia et vestimenta munda et nitida conseruentur. Quod autem precipitur imperatur. et quod imperatur necesse est fieri. si non fiat penam habet. vt habetur. iiij. q. i. ca. quod precipitur. Ve igitur illis qui maiorem curam adhibent vt linteamina vel prohpudor si fas est dicere femoralia sua sint mundiora et nitidiora. quam ea super quibus locari et tractari debet sacratissimum ac mundissimum corpus iesu christi.

¶ Resoluit quattuor dubia que circa vasa ad celebrandum oportuna occurrere possunt. Arti. ij.

I Utrum ad celebratonem missarum requirantur aliqua vasa specialia

Sol. Sic. potiori ratione q̃ vestes speciales. ꝓpter corpus ꝛ sanguinē christi. vt decenter ꝛ reuerenter ibi possint collocari.

Dubiū ij Quot ꝛ que sunt huiusmodi vasa.

Sol. Talia vasa sunt duo. scilicet calix ꝛ patena que necessarie requirūtur ad misse celebratōnem.

iij De qua materia debeant esse ista vasa.

Sol. Hec vasa debent esse de auro vel argento nisi paupertas obstet. In quo casu sufficit ꝙ sint de stanno

iiij Utrum requiratur ꝙ talia vasa sint consecrata

Sol. Sic. fortiori rōne q̃ vestes ꝓpter causam superius expressam.

Arti. iij. ¶ Resoluit octo dubia occurrentia circa circumstantias ꝛ alia exteriora requisita in misse celebratione

I Utrum liceat alicui sine libro missali celebrare.

Sol. Non licet alicui. etiam si omnia memoriter sciret. Sed debet habere librum in quo ad minus missa dicenda cum canone contineatur. ꝛ hoc propter periculum erroris quod ex obliuione vel distractione contingere posset

ij Utrum liceat alicui sine igne ꝛ sine lumine candele celebrare

Sol. Non licet. in lege em̄ scriptum est. Ignis in altari meo semꝑ ardebit. quod in celebratione huius sacramenti maxime obseruandum est vbi ille immolatur tractatur ꝛ sumitur qui est candor lucis eterne. ꝛ qui venit ignem mittere in terram ꝛc̄.

iij Utꝝ sacerdos solus nullo pn̄te licite possit celebrare missam.

Sol. Nullo modo licet. sed ad minus vnus debet esse presens. qui sacerdoti celebranti ministret. ꝛ in persona ecclesie vel totius populi sacerdoti respondeat

Dubiū iiij Cuius conditionis ꝛ qualitatis debeat esse ministrans

Sol. Ministrans debet esse masculus ꝛ clericus. aut saltem sciens ministrare ꝛ respondere celebranti. Et si fuerint plures ministrantes debent etiam esse huiusmodi conditionis. vt notatur in capi. hoc quoq̃ de ꝯse. dist. ij. ꝛ in glosa ibidem. vnde patet ꝙ nulli femine (etiā si sanctimonialis fuerit) licitū ē ad missam ministrare.

v Quid si ministrans aliqua causa vel occasione recedat de altari dimittendo celebrantē solum. reuersus tn̄. vtrū celebrans debeat ꝓcedere in missa. vel cessare donec ministrans redierit

Sol. Procedere debet quousq̃ aliquid occurrat in quo indigeat ministerio administrantis

vi Quid si ministrans recedens non reuertatur

Sol. Sacerdos celebrans necessitate cōpulsus vicem administrātis suppleat respondendo ꝛ ministrando sibiipsi. vel alium vocet.

vij Quid de sacerdote incluso vel heremita ꝛ solitario. an scꝫ solus celebrare possit

Sol. Si ei nō suffragetꝰ copia ministrantis solus celebrare potest. alias aūt nō. vt notatur in glo. circa solutōnem quarti dubij allegata.

viij Quid si quis omittat aliquid predictorum Dubiū
Sol. Quāuis cōsecret. scienter tamē vel ex ignorantia crassa omittēs grauiter peccat. vt etiam circa superiora dictum est.

Capitulū sextū de dubijs que occurrunt in ceremonijs consuetis et obseruandis in missa et circa eam tam in agēdis q̄z in dicendis. tres includens articulos.

Resoluens decem dubia q̄ oriunt̄ circa agenda et dicenda ante missam Arti. i.

I Utrum celebraturus missam aliquid specialiter agere debeat ante missam.

Sol. Sic. cum eñ omne quod agere intendimus per studium considerationis preuenire debeamus. vt sic ad id quod agendum ē preparemur maxime decet et fiat circa hoc dignissimū officium. ne quis impreparatus accedens. iudiciū sibi mādücet et bibat. Prereq̄ritur itaq̄z debita ac sufficiens preparatio sacerdotis. qua ita efficiatur dispositus et idoneus vt digne ad celebrandū possit accedere. Unū et scriptū est. Ante oratōnem p̄para animā tuā

ij In q̄ ꝯsistat debita et sufficiēs p̄paratio sacerdotis celebraturi. Dubiū

Sol. Preparatio illa ꝯsistit in debita et sufficienti ꝯscientie mundificatione et adornatione. que p̄req̄runt debitā suꝑius ꝓbatōem. id est diligentē ꝯscientie sue examinatōem. ꝺm q̄ apostolus Corintheos monet ita scribens. Probet aūt seipsum homo.

Et ita ex toto tria in genere requirunt ad debitam sufficientē et dignam preparationem. scilicet Probatio Purgatio Adornatio conscientie

iij Qualiter et in q̄bus quis seip̄m probare et examinare debeat

Sol. Primo et an̄ omnia debet cum diligentia conscientiā suam discutere et examinare. ꝯsertum a ꝓxima ꝯfessione debite facta. si ne interea inciderit in excōmunicatōnem. irregularitatē vel suspensionem. aut aliquid aliud huiusmodi impedimentum. Secundo diligenter ꝯspicere debet si ne interea aliqua mala precipue mortalia cōmiserit. si ne aliqua bona ad que obligatur omiserit. vl' negligenter ꝑsoluerit. Tercio. si aliqua huiusmodi inuenerit. an ex toto corde de istis doleat. et ea ꝓpter deum quem offendit detestetur. Quarto. an habeat firmum propositum emendandi vitam suam. et ab omnib' mortalib' cauendi in futurū ꝓpter deum. Quinto. an intendat omnia confiteri ante accessum ad celebrationem et iuxta arbitrium confessoris pro eis satisfacere. Sexto. vtrum habeat rectam fidem cum debita intentione et conatu ad debite et deuote celebrandum. Septimo. an debitam diligentiam in discussione et examinatōne predictorum adhibuerit. Hec diligenter animaduertant sacerdotes concubinarij. lusores crapulosi. ebriosi. et alij consimiles in damnabili statu viuentes. pensentq̄z studiose qualiter ad celebrandum accedant. et q̄ eos vltio

diuina expectet.

iiij Quanta requiritur diligentia in examinatione predicta vt suffi-
ciens reputetur ⁊ debita.

Sol. Tanta requirit̃ quantã quis faceret in magno ⁊ arduo negotio
pro magna ⁊ ardua re lucranda aut graui incõmodo vitando et
iuxta possibilitatẽ humane fragilitatis. Unde si quis huiusmo-
di diligentiam ꝯscientie sue examinatõne non fecerit. indigne ad
huius sacramenti celebratõem atqꝫ sumptõem accedit. qꝛ impre-
paratus. ⁊ ita dominici corporis ⁊ sanguinis reus iudicabitur.

v Quomodo possit quis esse aut fieri certus ꝙ debitam ⁊ sufficiẽ-
tem diligentiam in pretacta discussione fecerit

Sol. Ex quo hic nõ reqritur euidens certitudo. cũ illa absqꝫ diuina
reuelatõne haberi nõ possit. sed exigit̃ solũ certitudo moralis siue
ciuilis sicut in alijs agibilibꝫ humanis p̃t quis ex ꝓbabilibꝫ con-
iecturis post examinatõem de debita diligentia factam satis sci-
re ⁊ certus esse an debitã diligentiã fecerit vel non fecerit in dis-
cussione p̃cedentiũ. ⁊ hoc sufficit queãdmodũ etiã dictũ est supra
ca. ij. arti. iij. de certitudine essendi absqꝫ peccato mortali.

vi In quo consistat debita ⁊ sufficiens conscientie purgatio

Sol. Talis ꝯsistit post debitã examinatõem factã in peccatoꝝ preser-
tim mortalium ⁊ alioꝝ impedimentoꝝ si que per discussionem
inuenta fuerint. totali ⁊ omnimoda remotõe vel expulsione. Ad
quam expulsionẽ tria precipue requiruntur. Primum est vera
et perfecta contritio ⁊ peccatoꝝ detestatio. ꝑ quam q̇s deo (quẽ
offendit) recõciliat̃. Scdm ẽ pura ⁊ integra ꝯfessio. Tercium est

Dubiũ recta ⁊ debita absolutio. Nõ eñ sufficit ꝙ accedẽs ad celebran-
dum sit ꝑ ꝯtritõem recõciliatus deo. sꝫ etiã reqrit̃ ꝙ sit recõcilia-
tus ecclesie. vt digne suscipiat sacramentũ vnitatis ecclesie qđ fit
ꝑ absolutõem. q̃ preqrit ꝯfessionẽ. Et iõ si q̇s in peccato mortali
exñs quantũcunqꝫ ꝯtritus ad celebrandũ accedat nõ ꝯfessus et
absolutus mortaliter peccat nisi in casu sequenti.

vij Quid agendũ sit si quis nõ possit habere copiam confessoris

Sol. Differat quousqꝫ cõfessorem habuerit. ⁊ hoc si sine scandalo fie-
ri possit. Si aũt scandalũ immineat celebret cum ꝯtritõne ⁊ ꝓposi-
to confitendi tempore congruo. Si tamẽ ex negligentia sua con-
fessor desit specialiter doleat

viij Quibꝫ ornamentis conscientia celebraturi debeat esse adornata.

Sol. Necesse est ꝙ celebraturus sit ornatus recta fide. debita intẽtio-
ne. ⁊ sufficienti conatu ad digne celebrandum. Decens est etiam
vt sit ornatus humilitate. castitate. iusticia ⁊ ceteris virtutibꝫ q̃
per vestes sacerdotales significantur

ix Utrꝫ celebratur⁹ teneat̃ dicere horas canonicas añ celebratõem.

Sol. Ad minus tenet̃ dicere matutinas añ celebratõem. alioq̇n mor-
taliter peccat. Ad alias aũt horas nõ tenet̃ añ missam. nisi aliqua
spẽalis ꝯstitutio eũ ad hoc obliget. Cõgruũ tñ est vt dicant̃ pri-
me ante celebratõem. ⁊ in ceteris obseruet̃ consuetudo dyocesis

c Utrũ sint aliqua alia dicẽda vel agẽda ante celebratõem misse. Dubiũ
Sol. In hoc attẽdẽda ẽ ꝯsuetudo dioceš vel regionis sue. Unñ vbi cõ
suetũ ẽ dicere istos ps. Quã dilecta. Benedixisti Inclina. Credi
di. De pfundis. cũ qbusdã pcib͛ ꝛ collectis. Uel etiã qdã psal-
mi ꝛ orõnes ad lotionẽ manuũ ꝛ induitionẽ sacraꝝ vestiũ. ꝛ in ac
cessu ad altare nõ sunt ista omittenda. Solet etiã pmitti ꝯfessio
generalis publica ꝛ osculatio altaris apud quosdam thurificatio
q suo modo etiam obseruanda sunt. Arti. ij.

¶ Resoluẽs qttuordecim dubia occurrẽtia circa dicẽda ꝛ agẽda i missa.

I Que sint dicenda ꝛ agenda in missa. ꝛ quomodo
Sol. Omnia illa sunt dicenda ꝛ agẽda eo mõ quo ordinatio ac ꝯsue-
tudo diocesis vel religionis celebrantis obseruari precipit
ij Utrũ sacerdos i missa possit aliqd aliđ dicere qȝ in missali teneať.
Sol. Magȝ expedit ꝙ nihil aliđ dicat. pt tñ cogitare aliq ad deuo-
tõez citãtia Unñ si affectũ habeat ad aliq dicẽda. illa cogitet mẽte
iij Utrũ ỽba canonis debeãt dici secrete. sic ꝛ orões q secrete vocanť
Sol. Sic. propter multas causas quas non est opus hic recitare
iiij Utrum cetera preter canonem ꝛ secretam vel secretas si plures
astant debeant alta ꝛ audibili voce dici
Sol. Sic. nõ em̃ sine cã ecclia fecit distinctõem inter canonẽ ꝛ alia dicẽ
da. ꝑ hoc em̃ excitanť astãtes. Si tñ solus ministrans assit. q for-
tassis (vt apud quosdã religiosos ꝯsuetũ est) postea sit celebra-
turus. ꝛ sub ministratõe se aliqliter recolligat meditãdo nõ vide
tur hac de causa necessariũ. debet tamẽ ꝯsuetudo loci seruari.
v Utrũ in memorijs viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ debeat aliqꝝ fieri noiatio. Dubiũ
Sol. Nõ ẽ necesse. pt tñ eos nominare ꝓpter deuotõnem augendam
vi Utrum sacerdos cupiens aliquorum noiatim habere memoriã
possit ante celebratõnem hoc facere.
Sol. Expedit vt ita faciat. presertim si publice sit celebraturus vel si
multoꝝ memoriã noiatim habere velit. Sicut etiã expedit vt ce
lebraturus volens dicere aliq spẽlia ꝓ maiori deuotõe excitãda.
circa sumptionẽ sacramẽti. hoc faciat añ celebratõnem. vel etiam
sub celebratione si missa in notis cantetur.
vij Utrum requiratur attentio celebrantis circa dicenda ꝛ agenda.
Sol. Quẽadmodũ nõ necessario reqriť actual' intẽtio. vt sup. ca. iij. ar
ti. iij. circa resolutõem tercij dubij dictũ ẽ. Ita etiã nõ necessario
reqriť actualis ꝛ ꝯtinua attẽtio. ỽtualis tñ attẽtio sp necessaria ẽ
Est aũt ỽtualis attẽtio ỽtus qdã relicta ex actuali attentõe pre
uia ꝛ intentõne pseuerandi in tali actuali attentõne. Debet tñ sa
cerdos adhibere diligentiã vt actualẽ attentõem retineat
viij Utrũ ad digne ꝛ debite celebrandũ reqrať deuotio in celebrante
Sol. Deuotio duob͛ modis pt accipi. Primo ꝓ volũtate ꝓmpte tra
dendi se ex dilectõe ad ea q ptinẽt ad dei famulatũ. Scdo ꝓ fer-
uore dilectõis q mens cũ quadã suauitate ꝛ delectatõe eleueť ad
deũ. Et ꝭm vtrũqȝ modũ duplex potest esse deuotio. Quedam

em̄ est actualis. quando scꝫ actualiter voluntas prompte se tra-
dit diuino obsequio. vel mens actualiter feruet in dilectōne Ali-
est virtualis. vt cum ex actuali ꝛ preuia deuotōne relinquitur q̄-
dam virtus que ad actus sequentes concurrit. ¶ Circa actua-
lem deuotōem duo sunt consideranda. s. deuotio ipsa. ꝛ conatus
ad acquirendam eam. Circa officium misse etiam duo attēden-
da sunt. scꝫ misse celebratio. ꝛ ad celebrandum debita p̄paratio
Sacerdos itaqꝫ celebraturus in p̄paratōne circa examinatōem
et probatōnem suipsius tenetur deuotōnem habere p̄mo modo
dictam actualiter. hominis em̄ est preparare animum. De hac
deuotōne videtur esse intelligenda glosa p̄ma Chor. xi. dicens.
Indignus est qui non deuota mente accedit ad eucharistiam.
Ad deuotōnem vero secundo modo dictam actualiter habēdā
nō tenetur. Ille em̄ feruor dilectōnis a domino gratuite datur.
vnde aliquando desideratus dari denegatur. vel datus alicui
subtrahitur ſm ꝙ dispositio eius meretur. vel ſm ꝙ saluti sue do-
minus nouerit expedire. Uerum tamen celebraturus tenetur
toto conatu illum feruorem desiderare ꝛ possibilem diligentiam
adhibere. faciendo totum quod in se est vt sibi detur. Nitēdo om-
nem teporem. distractōnem ꝛ euagatōnem mentis expellere. ꝛ si
aliquid huiusmodi occurrat deliberate nō tenere. hoc em̄ facien-
do nō censetur indignus. sed sufficienter deuotus accedere. Un-
de si pro tunc ille feruor ei nō detur nō debet ꝓpter hoc a celebra-
tione abstinere. sed absqꝫ scrupulo celebrare. In ipsa autem cele-
bratione nō requiritur de necessitate deuotio actualis primo mō
accepta. sed sufficit ꝛ etiam requiritur virtualis ex actuali prece-
dente relicta. Licet etiam nō requiratur actualis deuotio secūdo
modo dicta. eo ꝙ nō est in libera potestate nostra. requirit tamen
et sufficit desideriū cum possibili conatu actuali ad acq̄rendum
illam deuotōnem. ita ꝙ celebrans faciat quod in se est. cor sursū
eleuando prout ꝛ ipe astantes excitat ꝛ hortatur cum dicit. Sur-
sum corda ꝛc̄. Circa quod dr̄ Cyp̄anus papa. vt habet de ꝯse.
dist. i. ca. qn̄. Ideo sacerdos p̄fatione p̄missa parat fratrū mentes
dicendo. Sursum corda. vt dum respondet plebs. Habem⁹ ad
dominū. admoneamur nihil se aliud q̄ꝫ dominū cogitare debēre.
Claudatur contra aduersariū pectus. ꝛ soli deo pateat. nec ad se
hostem dei venire patiatur. hec ibi.

ix Utrum celebrans debeat stare capite discooperto

Sol. Sic. vt habet de conse. dist. i. ca. Nullus. Nisi occurrat rationa-
Dubiū bilis causa cooperiendi. Unde si quis absqꝫ tali causa stat coop-
tus grauiter peccat. vt habetur eodem canone.

x Cum quo debeat fieri ablutio post sumptōnem sanguinis.

Sol. Cum vino. vt habetur in ca. ex parte. de cele. mis. Cuius ratio in-
ferius in vltimo capitulo reddetur

xi Utrum sacerdos post missam inceptam licite possit desistere offi-
cium suum non perficiendo.

Solō. Non debet nisi occurrat aliqua rationabilis ⁊ sufficiens causa
xij Quid agendū sit si sacerdos post missam inceptā moriat̄. vel
in talē infirmitatē aut debilitatē inciderit vt nō posset ꝑficere.
Solō. Si aliquod istoꝝ ꝯtingat ante ꝯsecratōnem. nō est necessariū
ꝙ missa ꝑ alium ꝑficiatur. potest tamē fieri si assit alius sacer-
dos dispositus. ⁊ ille incipiat vbi ꝑor dimisit. qd̄ si nesciat po-
test incipere a ꝑncipio. Si vero aliquid ꝑdictorum contingat
post ꝯsecratōnem corporis ⁊ ante ꝯsecratōnem sanguinis vel
post ꝯsecratōnem vtriusqꝫ. tunc debet suppleri ⁊ ꝑfici missa ꝑ
alium dispositum. Si autem contingat in prolatōne verboꝝ
consecratōnis hostie verbis iam in parte prolatis. similiter ꝑ-
ficiatur ꝑ alium qui incipiet ibi. Qui pridie ⁊c̄. Et si hoc con-
tingat in ꝯsecratōne sanguinis. incipiat ibi. Simili modo ⁊c̄.
Sic etiam agendum videtur cum dubitatur vtꝝ ꝑor sacer-
dos inceperit verba ꝯsecratōnis proferre ⁊ nō perfecerit. Nec
reputandū est tunc fieri reiteratōnem. quia nō intelligitur rei- Dubiū
terandū quod ambigitur esse factum.
xiij Quid agendū sit si celebrāti sanguis ꝑ nares erūpat ⁊ fluat.
Solō. Pausare debet reclinando vel sedendo donec fluxus cesset Ca-
uere autem debet ne vestes vel sacra ꝑ sanguinem coinqnentur
recipiendo illum vel in aliquo vase vel panniculo ꝓut discre-
tioni sue melius conuenire videatur. Si autem ille fluxus re-
stringi non posset. neqꝫ sacerdos officium ꝑficere. tunc agendū
est vt in casu dubij precedentis
xiiij Quid agendum est si sacerdos omittat aliquid vel aliqua de
dicendis vel agendis in missa.
Solō. Si obseruet ea que necessario ad ꝯsecratōem requiruntur cō-
secrat. sed tamē grauiter peccat si scienter omittat aliquid no-
tabile ex institutōne vel ex ꝯsuetudine ecclīe ad hoc officiū reꝗ-
situm. vtputa misse introitū. epistolā. euangeliū vel hmōi. Si
autē aliquid modice reputatōnis vel ex negligentia omittat
minus peccat. diligenter tamē cauere debet ne hoc ꝯtingat

¶ Resoluit quattuor dubia que occurrunt circa dicenda. agenda. ⁊ cauē- Arti. iij.
da post misse celebrationem.

I Vtꝝ aliqua specialiter sint dicenda post misse celebratōnem.
Solō. Sic. primo nanqꝫ ⁊ ante omnia dicende sunt corde ⁊ ore debi- Dubiū
te ⁊ deuote gratiarum actiones Cum eñ (vt ⁊ ipse celebrās
in prefatione protestatur) dignum et iustum sit atqꝫ equum et
salutare. vt semꝑ ⁊ vbiqꝫ domino gratie agantur. quia in nullo
loco vel tempore nobis beneficia sua clemēter largiri cessat. di-
gnissimum ergo iustissimum ⁊ equissimum est vt hoc fiat post
huius beneficij ꝑceptionem. ⁊ tanto diligentius atqꝫ deuotius
quanto inter omnia beneficia hominibus a deo collata illud
vnum de maximis habetur. Nō solum autē ideo gratias age-
re debet celebrans ne propter ingratitudinem de tanto benefi-

cio grauius iudicentur a domino. sed z vt de tali gratias debitas exhibens potiorum beneficiorum dignus efficiatur. z precipue vt ad crastinam celebratōem vel saltem spiritualem istius sacramenti sumptōem ad quam semper tenetur esse dispositus preparatior reddatur. Semper em̄ celebratio precedens dispositio ac preparatio esse debet ad sequentem. Magis autem attendenda est in huiusmodi gratiarum actione feruida cordis deuotio q̄ꝫ prolixa labiorum oratio

ij Utrum post celebratōem aliqua etiā singulariter sint agenda

Solo. Sic. debet em̄ is qui celebrauit in omnibus timorate virtuose et exemplariter se habere z in bonis occupationibus exercitijsq̄ꝫ salutaribus consolatōnem z delectatōem querere. vt in meditando. psallendo. orando. studendo. scribendo. legendo. docendo. z horas canonicas debite psoluendo. ita z vt dyabolus nunq̄ꝫ eum ociosum inueniat z ad futura dona paratior fiat.

iij Que sint sacerdoti post celebratōnem cauenda

Solo. Maxime cohibenda est lingua ne loquatur leuia inutilia scurilia vel dolosa verba. Sic etiam visus cohibendus est ne videat vana. z suo modo sensus ceteri sunt caute custodiendi. pre

Dubiū cipue etiā crapula z ebrietas fugienda sunt. ioca z ludi similiter sunt vitandi. Et vt hec faciliter possint fieri studendū est sumopere vt dicit beatus Gregorius q̄ semper animus in suo pondere z vigore seruetur ne postea eum fluxa cogitatio dissoluat ne vana etiam leticia mentem subrepat z lucrum cōpunctōnis animā p incuriā fluxe cogitatōnis perdat

iiij Utrū statim post misse celebratōeꝫ sit comedendū vel bibēdū

Solo. De iure nō debet fieri. vnde de hoc dr̄ de ɔse dist. ij. Si mane dominica portio editur vsq̄ꝫ ad sextā ieiunent ministri q̄ eam sumpserunt. Et si tercia vel quarta hora acceperint ieiunent vsq̄ꝫ ad vesperas. Sed de ɔsuetudine hoc ius non seruatur. propter reuerētiam tamē tanti sacramenti dignum est vt a cibo z potu abstineatur donec debite gratiarum actōes sint reddite z interea etiam species sacramentales. verisimiliter existimentur corrupte.

¶ Capitulum septimum de dubijs occurrentibus circa materiam ad consecrandum aptam. videlicet panem et vinū sex comprehendit articulos.

¶ Resoluit sex dubia que incidunt circa panem consecrandum siue hostiam anteq̄ꝫ consecretur

Arti. i.

I Quis z qualis debeat esse panis vt consecrari z ex eo confici valeat corpus christi.

Solo. Debet esse triticeus aqua naturali confectus z azimus. id est non fermentatus.

ij Quid agendū sit si sacerdos pcipiat panē nō esse triticeum vl' alia aqua q̄z naturali confectum aut fermentatum

Solo. Si aliquid istorum percipiat ante inceptōem canonis panem illum remoueat ꝛ aptum apponat ꝛ sine reinceptōne procedat

Si post inceptōnem canonis ꝛ ante verba consecratōnis remoueat vt supra patet ꝛ canonem reincipiat. hoc videtur tutius ꝛ ꝯuenientius. Dubiū Si post verba consecratōis panis. siue ante siue post consecratōnem sanguinis, ante tamē sumptōnem panis remoueatur ille panis. et recipiatur aptus panis atq̄z consecretur vt supra Panis vero super quem prolata sunt verba consecratōnis reuerenter tractetur ꝛ sumatur a celebrante post sumptōnem sanguinis vel a ministrāte. Si post sumptionem illius panis ꝛ ante sumptōnem sanguinis recipiatur de nouo panis aptus ꝛ consecretur vt supra atq̄z sumatur. nō obstante q̄ ieiunium sit solutum per sumptōnem panis non consecrati. quia preceptum de perfectione huius sacramenti maioris ponderis est q̄z p̄ceptum q̄ hoc sacramentū a ieiunis sumatur. Si post sumptōem sanguinis, reponatur nouus panis aptus vt supra ꝛ nouū vinum. ꝛ cum repetitōne canonis fiat noua consecratio. vtriusq̄z tamē sumptione sacramentū maneat īpfectū. Si vero panis aptus ꝛ debit⁹ haberi nō posset Dubiū ante ꝯsecratōem deseratur missa incepta

iij Quid agendum sit si panis percipiatur esse corruptus.

Solo. Quia panis corruptus dicit' qui substantiā ꝛ speciem panis p̄didit vel ex putrefactōe vel pre vetustate vel aliquo huiusmodi. quod percipi potest cum ꝯtinuitas soluitur. ꝛ sapor. odor. color. aliaq̄z accidentia mutata sunt, ideo nō est panis neq̄z ꝯsecrabilis. Si pcipiatur aliquo modorum circa precedēs dubiū expressoꝝ, agatur etiam eo modo quo ibidem dictum est.

iiij Quid agendū sit si panis nō fuerit appositus. vel post appositionē ablatus. ꝛ nō pcipiat' donec veniat ad ꝟba ꝯsecratōnis.

Solo. Apponatur panis aptus. repetat' canon. ꝛ fiat ꝯsecratio illius

v Quid agendum sit si panis sit dispositus ad corruptōnem. Dubiū sicut notari potest ex aliqua mutatōne saporis vel odoris. vel si habeat foramen vel fracturam aut ablata sit aliqua particula. vel non sit rotundus vt moris est. vel habeat maculam vel alium defectum similem.

Solo. Si aliquis istoꝝ casuū occurrerit ꝛ pcipiatur ante ꝯsecratōez ꝓpter reuerentiā sacramēti remoueatur panis ille ꝛ apponatur alius panis aptus. Si aūt alius haberi nō possit procedatur nihilominus in missa ꝛ pficiatur. nisi defectus adeo notabilis fuerit q̄ graue scandalū astantiū timendū sit si ꝓcedatur. Si vero post ꝯsecratōem pcipiatur talis defectus vel in ipsa ꝯsecratione tunc procedat' ꝛ pficiatur officium.

vi Utrum in aliquo casu licite possit sacerdos legere vel cantare missam ꝛ non consecrare panem siue conficere corpus christi.

Capitulum

Solo. In illo casu licet. grauius tñ peccat presbyter criminosus q̄ se celebrare simulat ⁊ nõ celebrat q̄ȝ si celebret. Prorsus itaqȝ falsa remedia sunt abijcienda que sunt veris periculis grauiora.

Arti. ij. ¶ Resoluit octo dubia que occurrunt circa panem ꝯsecratum siue corpus christi ante sumptionem eius.

I Utrum sacerdos consecrans panem teneatur sumere
Solo. Quotiens sacerdos consecrat tenetur ipse sumere.
ij Utrum in predicto casu teneatur semper totum sumere
Solo. Non semper tenetur. Si em̄ sacerdos ꝯsecret plures hostias ꝓ viatico infirmorum reseruandas. vel pro alijs tunc disponēdas non tenetur nisi vnam sumere. Si etiam aliquis sub missa incideret in infirmitatem vbi immineret periculum mortis et non haberetur alia hostia ꝯsecrata debet sacerdos illam hostiā (quā ipse sumpturus erat totam) diuidere ⁊ infirmo partem tribuere. Si etiam post sumptõnem sanguinis christi ⁊ ablutionem reperietur aliqua notabilis particula hostie consecrate vel tota hostia ꝯsecrata. tunc illa particula seu hostia reseruari debet ⁊ non pro tunc sumi. vt infra tangetur
iij Quid agendū sit si dep̄hendantur alique particule sup corporale. palla vel patena. que de hostia ꝯsecrata sunt resolute
Dubiū Solo. Diligenter recolligantur ⁊ sumantur cum hostia sumenda. vel cum sanguine ante sumptõnem ablutionis.
iiij Quid agendū sit si ꝓpter frigus aut aliā causam accidentaleȝ hostia vel pars eius ceciderit in calicē de manu sacerdotis.
Solo. Si tota hostia inciderit nihil iterandū est. sed obseruatis ceteris obseruādis sumatur simul cū sanguine. Si vero pars aliqua in manu remāserit frangatur illa. ⁊ pars vna mittatur in calicē. ⁊ procedatur vlterius more consueto
v Quid agendū sit si ceciderit hostia ꝯsecrata vel pars eius supra terram. vel lapidem vel pannum. vel aliud consimile.
Solo. Statim reuerenter leuetur ⁊ reponatur illuc vnde cecidit. perq̄raturqȝ diligēter si alique particule de hostia resolute ibi remāserint. que ꝯsimiliter leuentur. Deinde locus vbi hostia iacuerit radatur. ⁊ abrasus cõburat̄. cineresqȝ in sacrario reponant̄. Et si locus nõ possit ꝯuenienter statim radi. circūsignet̄ ⁊ cooperiat̄ ne pedib⁹ tangatur donec cõmode radi possit. Si vero sup pannū. vestem. vel aliud hmõi ceciderit valde diligenter excutiatur pars illa vbi iacuit sup corporale vel patenam. Poterit insup lauari. ⁊ aqua lotionis in piscina mitti. Et vbi occurrerit casus q̄ sacerdos nõ posset conuenienter vel sine graui scandalo leuare. vel si esset periculum in mora vt timeretur q̄ animal brutum aut puer sumeret. vel pedib⁹ ꝯculcaretur vl̄ aliud huiusmodi immineret. tunc debet reuerenter leuari a ministrante vel aliquo alio etiam laico si non assit alius sacerdos et porrigi ad manum celebrantis.

vi Quid agendum si sacerdos casualiter tangat hostiam cum naso mento barba veste vel alio huiusmodi

Solo. Si notabiliter tetigerit. ita vt verisimiliter timeri possit q aliqua particula minima hostie ibidẽ manserit adherens. statim post sumptõem hostie vel ante. si cõmode fieri poterit fricetur cum extremitate patene sup corporale illa pars nasi. menti vel illius quo tacta fuit hostia. Deinde excutiatur corporale sup patenã. ⁊ si aliquid ibi appareat de hostia. sumatur vel mittatur in calicẽ ⁊ sumatur cum sanguine. ⁊ nihilominus post ablutõem digitorum discrete lauetur vel humectetur cum digito eadem pars rei contacte. ⁊ abstergatur cum pãniculo abstersiuo quo calix abstergi solet. Si cum veste vel alio consimili tetigerit excutiatur pars illa super patenam vel corporale. ⁊ agatur vt supra tactum est.

vij Quid agendum si hostia ↄsecrata p ventum vel aliquo alio modo fuerit amota de altari ⁊ amissa. Dubiũ

Solo. Fiat diligẽtissima perquisitio ad inueniendũ hostiã. que si inuenta fuerit reuerenter reponatur ⁊ procedatur in missa. Si vero inueniri nõ possit accipiatur noua hostia. reincipiatur canon ⁊ consecretur. deinde procedatur modo consueto.

viij Quid agendum si cum sumendũ est sacramentũ corpus christi miraculose appareat sub specie carnis vel pueri vel aliqua alia nõ conuenienti humane refectioni

Solo. In tali casu nõ est sumendum. nec propter hoc sacerdos efficitur transgressor precepti quo scz mandatur vt sacerdos consecrans sumere debeat consecratum. quia que miraculose fiunt legibus non subduntur

¶ Resoluit septem dubia circa panem consecratum siue corpus xpi post sumptionem occurrentia. Arti. iij

I Quid agendum sit si in sumptione sanguinis remaneat pars hostie in fundo calicis

Solo. Cauendum est ne infundatur vinum vt cum illo sumatur. q2 si cum vino sumeretur ex quo vinum citius descenderet in stomachum ⁊ preueniret descensum illius partis hostie. tũc iam solutum esset ieiunium. ⁊ ita sacerdos nõ ieiunus sumeret. qd in hoc casu non debet. cum aliud ⁊ facile remediũ haberi possit hoc videlicet vt digito consecrato ducatur illa pars ad labium calicis. ⁊ inde sumatur. postea digitus sugatur ⁊ abluatur cum vino. ⁊ illud etiam sumatur. Dubiũ

ij Quid agendũ si post sumptionẽ sanguinis reperiantur alique particule siue reliquie resolute de hostia

Solo. Si certum sit q sint resolute de hostia cõsecrata. ⁊ reperiãtur ante sumptõem ablutõnis. statim sumantur. Si post sumptionem ablutõnis reperiantur. ⁊ sit aliqua ita magna q possit absqz periculo tractari ⁊ reseruari. tunc reseruetur vsqz ad primã cele-

bratione·m. in qua hostia sumatur nisi graue scandalum timea-tur euenire ex reseruatōne. Si aūt oēs sint adeo parue q̄ absq̄ periculo tractari ꝛ reseruari non possint. tunc sumantur nō obstante q̄ prius sumpta sit ablutio. quia q̄diu sacerdos ē in actu ꝑfectionis sacramenti ꝛ recollectōnis reliquiaꝝ. quicquid fit dicitur fieri mox ꝛ in continenti nullo actu ꝯtrario interme-dio. id est quasi simul sumeret oīa anteq̄ censeat non ieiunus Ubi etiam solutum esset ieiunium nō obstaret. quia p̄ceptuꝫ de ꝑfectione sacramenti minus est vt supra patuit. Cautū ta-men videtur vt ante ablutōnem reliquie diligenter ꝑquirant et recolligentur atq̄ sumātur. Si vero dubium sit vtrum reli-quie iste resolute sint de hostia ꝯsecrata. agatur tunc vt dictuꝫ est. cū hac tn̄ generali intentione ac conditione si sint consecrate

iij Quid agendum si post sumptionem sanguinis christi reperia-tur aliqua hostia integra.

Solꝰ. Si certum sit q̄ sit consecrata ꝛ reperiatur ante sumptōem ab-lutionis. statim sumi potest vel reseruari. Sic etiam agenduꝫ est si supermanserit aliqua hostia de eis de quibus aliij cōmu-nicati sunt. Si post sumptōnem ablutionis inueniatur reser-uetur pro viatico. vel in sequenti celebratione sumatur. Si ve-ro dubium an ꝯsecrata sit agat̄ tunc eodem modo vt dictū est cum hac tamen conditione si sit consecrata

Dubiū iiij Quid agendum est si quis post sumptōnem corporis christi statum patiatur vomitum

Solꝰ. Reuerenter recolligantur species panis si discerni possint. et reponant̄ in sacrario vel sumant̄ ab aliquo. si saltem assit aliq̄s ad sumendum dispositus absq̄ nausea. ꝛ ea in quibus inuēte fuerint species comburātur. ꝛ cineres in sacrario recondantur

v Quid agendum si quis post sumptionem sacramenti ex infir-mitate statim emittat per secessum quod sumpsit

Solꝰ. Recolligantur species ꝛ fiat sicut in casu precedentis dubij.

vi Quid agendum si hostia consecrata ꝛ reseruata reperiat̄ pu-trefacta vel aliunde corrupta.

Solꝰ. Reuerenter tractetur ꝛ in sequentis misse celebratōne sumat̄ post sumptōnem sanguinis. Si vero sumi non possit recon-datur in sacrario.

vij Quid agendum est si hostia consecrata comesta fuerit a mu-re vel ab aliquo alio bruto animali.

Solꝰ. Si animal statim apprehendi possit aperiatur corpus eius ꝛ diligenter perquiratur tam in ore q̄ in intestinis. si alique spe-cies inueniri possint. que si inueniantur recolligantur ꝛ recon-dantur in sacrario. corpus vero animalis comburatur ꝛ cine-res similiter recondantur.

¶ Resoluit q̄tuordecim dubia circa vinum priusq̄ ꝯsecretur incidētia.

Arti. iiij. I Quod ꝛ quale debeat esse vinum vt sit aptū ad consecranduꝫ

Debet esse vinū vitis de vua expressum. Et ideo nō potest hoc sa/cramentum cōfici in

- Aqua vinata seu aqua superfusa su/per aceruos vua/rum post vinum expressum
- Agresto. id est succo de vua im/matura expresso.
- Aceto

ꝗꝛ non est vinum.

Vino

- Malo℞ granato℞
- Mororum
- Cerasorum
- Vitis adhuc in vua ꝯtento

ꝗꝛ non est vinum

quia non expressum est de vua. ꝛ sic magis habet rōnem ꝙ de/bet comedi ꝗꝫ ꝙ debet potari

Dubiū

ꝗ Quid agendum est si loco vini fuerit aqua vel aliquis alius li/quor positus in calicem ad consecrandum

Solō. Si sacerdos hoc percipiat ante consecratōnem panis. ꝛ vinū nullo modo haberi possit. missam deserat imꝑfectam nec vlte/rius procedat. Si autem vinum haberi possit effundat ꝑorem liquorem ꝛ imponat vinum purum cum aqua. procedatqꝫ vlterius nil re/petendo Si vero percipiat post consecratōem panis ꝛ ante consecratōeꝫ calicis ꝛ vinum non possit haberi. procedat nihilominus corpus christi su/mendo absqꝫ sanguine ꝛ missam terminando. Sed si possit haberi vinuꝫ effundat liquorem ꝛ preparet calicem vt supra. procedatqꝫ ad consecra/tionem calicis. incipiendo ibi simili modo. nihil repetens de prius lectis. Si autem percipiat hoc post consecrationem calicis ꝛ ante sumptionem atqꝫ diuisionem hostie. tunc effundat illum liquorem in aliud vas qui po/stea propter reuerentiam verborum consecratōnis super ipsum prolatorū mittatur in piscinam. imponatqꝫ vinum aqua mixtum in calicem quo fa/cto accedat ad ꝯsecratōem sanguinis reincipiendo ibi simili modo. ꝛ de/inde procedat more consueto. Ubi vero vinum haberi non posset sumen/dum est corpus absqꝫ sanguine. vt in casu precedenti. Et ita etiam in se/quentibꝫ agendum est si vinum haberi nō possit. Sed si hostia sit diuisa et pars missa in calicem. tunc caute extrahat illam partem ꝛ reponat super patenam. ꝛ liquorem effundat in aliud vas. quem postea sumat post ab/lutōem. vel in sacrario recondat ꝓpter reuerentiam hostie ꝯsecrate imposi/te in ipsum. deinde imponat vinum cum aqua. ꝛ reincipiat vt dictum est procedendo ad consecratōem sanguinis ꝛ quia illa pars hostie que extra/cta est de calice nō potest bene tractari ꝓpter humectatōem. ideo capiat il/lam partem hostie nō humectatā. ꝛ cū verbis ac signis ꝯsuetis mittat in calicē. partē vero humectatā sumat cū alia parte nō humectata. ꝛ ꝓcedat vlterius more solito Si ꝟo ꝑdictū liquorē ꝑcipiat post susceptōem corpo/ris xp̄i. ante tamē sumptōem ꝛ gustatōem istius liquoris indebiti. tūc si/

cut prius extrahat partem hostie missam in calicem. ⁊ repo-
nat sup patenam. ⁊ faciat cũ liquore vt prius Imponatq; vi-
num cum aqua. ⁊ ↄsecret sanguinẽ reincipiendo vt supra. Et
vbi facienda sunt signa super calicem cum hostia anteq̃ dicit
et etiã dr cũ dr Pax dñi ⁊c. faciat signa illa absq; hostia sup ca-
licem. In ceteris procedat more solito. tandem sumat partem
hostie humectatã ⁊ postea sanguinẽ ⁊ missam ꝑficiat vt con-
suetum est. Sed si liquorẽ illum sumere inceperit ⁊ adhuc in
ore teneat vel partim deglutierit. dũmodo pars hostie in calice
remanserit emittat discrete ex ore in aliud vas. ⁊ extrahat par
tem hostie. ⁊ agat cum liquore ⁊ ceteris vt in casu precedenti.
Si aũt etiam partem hostie in os susceperit. non tamẽ adhuc
transglutierit. discrete ⁊ caute totum emittat ex ore in calicem
deinde extrahat partẽ hostie vel ꝑticulas eius. si in particu-
las resoluta fuerit. ⁊ faciat in ceteris vt supra. Si vero partem
hostie cũ liquore sumpserit. tunc nisi graue scandalũ timeatur
apponẽda est alia hostia ↄsecranda. ⁊ calix cum vino ⁊ pane p̄-
parandus. ⁊ reincipiendũ est a canone. ⁊ vtrũq; ↄsecrandum
atq; sumẽdum. sed si graue scandalum timeatur ex appositio-
ne noue hostie. tunc p̄paretur calix cum vino ⁊ aqua ⁊ incipiat
ab illo loco simili modo. ⁊ ↄcludatur cum istis verbis (hec quo-
tienscunq; feceritis in mei memoriã facietis) ⁊ statim sanguis
sic ↄsecratus sumatur. Nec obstat in istis casib; solutio ieiunij
quia p̄ceptum de ꝑfectione sacramẽti maius est q̃ p̄ceptũ de
ieiunio. vt supra dictum est. In omnib; etiam dictis casib; cũ
tali cautela ⁊ discretione agendum est. vt quãtum fieri poterit
scandalum euitetur. Unde neq; hostia neq; calix iterato eleua-
ri debet si prius facta fuerit eleuatio.

iij Quid agendum si impositum sit vinum corruptum.

Solu. Quia vinum corruptum speciem vini atq; substantiam ami-
sit sicut mutatio accidẽtiũ demonstrat. ideo nõ est consecrabi-
le. Cum ergo ꝑcipitur esse corruptum aliquo modorũ expresso-
rum in p̄cedenti dubio agatur tunc vt ibidem expositum est.

Dubiũ iiij Quid agendum si vinum non sit impositum calici. neq; aliq̇s
alius liquor sed dimissus sit vacuus.

Solu. Quã cito ꝑcipitur imponendũ est vinum aqua mixtum ⁊ vl-
terius procedat. Si aũt vinum haberi non possit ⁊ fuerit ante
cõsecratõnem panis. tunc missa deseratur imperfecta. Si ve-
ro ↄsecratio panis facta sit procedatur in missa. vt circa secun-
dum dubium huius articuli clarius expositum est

v Quid agendum si vinum sit dispositum ad corruptõem. non
tamẽ corruptũ est. vt si acescat vel si sit pendulũ aut fetidũ vel
immundũ. aut alium consimilem habens defectum

Solu. Si ꝑcipiatur añ ↄsecratõem calicis. remoueatur ⁊ apponat vi-
num aptum si haberi possit. Si aũt haberi nõ possit. vel si per-
cipiatur post consecratõem procedatur ⁊ perficiatur officium.

vi Utrum in musto possit confici hoc sacramentum?
Sol. Potest bene confici sed non debet. nisi fuerit defecatum vel puri-
ficatum. nisi necessitas cogat. qua cogente posset etiam exprimi vi-
num de vua in calicem.
vij Utrum vino consecrando possint vue integre permisceri.
Sol. Hoc fieri nō dz. qm̄ ꝓhibitum est. vt habet̄ de ꝯse. dist. ij. ca. didi
cimus. Nec ꝑmisceri dz vinū ex vua pressum in calicem
viij Utrum confici possit hoc sacramētum in nectare siue in vino cō- Dubiū
dito. aut per species aromaticas colato
Sol. Quādiu natura ꝛ species manet potest confici. non tamen fieri
potest nisi in casu necessitatis
ix Utrum possit confici in vino puro absq; cōmixtione aque.
Sol. Potest. sed nō debet. vnde si sacerdos añ ꝯsecratōem deprehen-
dat aquam nō esse cōmixtam statim cōmiscere debet
x Que ꝛ qualis debet esse aqua que vino permiscenda est.
Sol. Aqua debet esse naturalis siue elementaris ꝛ pura.
xi Quanta debeat aqua vino admisceri
Sol. Tam modica debet imponi q̄ vinum in sua natura ꝛ spē possit
permanere. si eñ a natura sua mutaretur non posset confici. Un-
de vna gutta que quātumcunq; parua dūmodo debito tempo-
re fuerit imposita vt possit fieri mixtio sufficit. ꝛ precipue si vinū
fuerit debile
xij Utꝝ sufficiat q̄ aqua fuerit vino admixta adhuc exñte in dolio.
Sol. Non sufficit. quia eñ commixtio illa sacramentalis est. ideo fieri
non debet anteq; mysteria inchoentur vel fiat preparatio ad in-
choandum ꝛ ad tardius imminente oblatione. vt scilicet possit fie
ri transmutatio aque in vinum
xiij Utrum quis licite possit non consecrare vinum facta consecra-
tione panis
Sol. Non potest licite. perfecta eñ debent esse sacramenta. Christus
autem hoc sacramentum sub speciebus panis ꝛ vini instituit. vn
de vtrūq; offerri ꝛ consecrari debet
xiiij Quid agendum sit si sacerdos deprehendat vinum esse conge-
latum in calice cum vult consecrare
Sol. Sacerdos curam adhibere debet vt resoluat̄. vel p̄ applicatōem
prunaꝝ. aut pāni calefacti. vel manuū calefactaꝝ. aut p̄ infusionē
vini calefacti vt recipiat ratōnem actualem potus. Si tamē non
resolueret̄ nihilominus posset confici. q2 p̄ ꝯgelatōem natura vi-
ni nō est corrupta. Hoc tamē caueri debet q̄ʒtum potest.

¶ Resoluit octo dubia que circa vinum consecratum siue sanguinē chri- Arti. v.
sti ante sumptionem occurrere possunt.

I Quid agendum sit si sacerdos post ꝯsecrationem recolat vel de- Dubiū
prendat aquam non fuisse admixtam vino. vtrum videlicet ad-
huc debeat admiscere
Sol. Nullo modo dz aquā vino ꝯsecrato admiscere. q2 sequeret̄ cor-

ruptio sacramenti ad minus in aliqua parte. quod caueri debet si
fieri possit. sz procedat sine admixtione aque. Admixtio em̄ aque
nō est de necessitate consecratōnis sed consecrantis

ij Utrum sacerdos semper teneatur sumere sanguinem

Sol. Quotienscunqz consecrat tenetur sumere. nisi irremediabile im-
pedimentum superueniat. Si autem aliquis sacerdos non cele-
brans communicando sumat corpus christi. talis non debet san-
Dubiū guinem sumere. sed vinum non consecratum post sumptionem
corporis.

iij Quid agendum est si sacerdos ex quacunqz causa non possit su-
mere vinum. ⁊ ita etiam neqz sanguinem sumere valeat.

Sol. Si sacerdos sciat vel ꝓbabiliter timeat q̄ nō possit absqz nausea
et periculo vomitus vel alio inconuenienti tantum vini sumere
quantum ad consecratōnem necessarium est non debet celebrare.
Et si missam inceperit ⁊ nondum consecrauerit corpus inceptā
deserat. Si autem post consecratōnem corporis ⁊ ante consecra-
tionem sanguinis sentiat vel timeat se non posse sumere sangui-
nem. propter nauseam ex inspectione vel odore vini consecrandi
vel alio huiusmodi accidente non debet consecrare sanguinem. sz
debet procedere sicut in illo casu vbi post consecratōnem panis ca-
lix deprehenditur vacuus vel liquore non consecrabili paratus.
et nō potest vinū debitum haberi ad consecrandum. ꝓut tactum
est superius articulo quarto in solutōne secundi dubij. Si vero
post cōsecratōnem sanguinis ⁊ precipue circa tempus sumptōis
eius hoc sentiat vel timeat. tutius est q̄ nō sumat. sed reuerenter
atqz diligenter reseruet vsqz ad ꝑmā celebratōem. in qua post
sanguinē tūc ꝯsecratū ⁊ sumptū sumat illū sanguinē reseruatum.

Dubiū iiij Quid agendum est si cum sumi debet sanguis species vini sit cō-
gelata ita q̄ non debite possit sumi

Sol. Fiat resolutio aliquo modorum superius tactorum circa. xiiij.
dubiū articuli quarti. hoc tn̄ obseruato q̄ nullo mō sup infundat
vinū calefactū. eadē rōne qua nō dz admisceri aqua vino ꝯsecra-
to. vt circa pmum dubium huius articuli dictum est.

v Quid agendum sit. si musca aut aranea vel aliud huiusmodi ce-
ciderit in sanguinem

Sol. Animal illud caute debet capi. ⁊ diligenter lauari ⁊ cōburi. ⁊ ab-
lutio cum cineribus in sacrariū mitti. Et si absqz horrore ⁊ peri-
culo sumi possit. sanguis sumatur more consueto. Si autem pro-
pter horrorem vel periculum vel timorem vomitus sumi possit.
tunc dz effundi in aliud vas ad hoc aptum. ⁊ cum reliquijs reser-
uari. Nihil em̄ abhominabile sumi dz occasione huius sacramen-
ti. Et tunc ne sacramentū maneat impfectum debet aliud vinum
aqua mixtū in calicē poni ⁊ vlterius procedi eo mō quo superius
circa scdm dubiū articuli quarti expressum est sm̄ q̄ an̄ vel post
sumptionem corporis hoc deprehendatur.

vj Quid agendum sit si sacerdos ante sumptōem sanguinis depre-

hendat venenum esse immissum in calicem

Sol. Nullo modo debet sumere nec alteri dare. ne calix vite vertatur in mortem. sed debet infundere in aliud vas aptum. et vlterius procedere modo in precedenti dubio expresso.

vij Quid agendum sit si sanguis effundatur per negligentiam non ex toto sed in parte. vel aliquid stillauerit de calice Dubiū

Sol. Quocunque sanguis ceciderit extra calicem statim reuerenter recolligatur discretiori modo quo fieri poterit et in calicem refundatur. Si autem nullatenus recolligi possit tūc cito lambatur aut absorbeatur vel sugatur per sacerdotem ne vel defluat vel imbibatur a re illa super quam ciciderit. Nec obstat si nondum sumpserit corpus christi. quia necessitas hic cogit vt sanguis sumatur ante corpus. ¶ Si vero sacerdos non posset hoc tam celeriter facere. vel vbi de hoc graue scandalum timeatur si ipse hoc faceret. tunc potest et debet ministrans ad missam (si saltē sit dispositus ad minus per veram contritōnem et propositum confitendi et cum hoc sit ieiunus etc.) hoc facere Et precipue si celebrans verbo vel signo id iubeat Et si ministrans non fuerit dispositus poterit et debet hoc alius dispositus facere. etiam si sit laicus. necessitate ad hoc vrgente. Melius est enim id facere quam quod enormis irreuerentia fieret venerabili sacramento. vtputa canis vel aliud aīal inciperet lambere vel desuper mingere aut quod pedibus conculcetur. aut alia hmōi irreuerentia abhominabilis contingat. ¶ Si preterea sanguis ceciderit in terram vel sup tabulā aut alia hmōi post actōem eorum que iā dicta sunt radatur locus quē tetigit et quod abrasum fuerit comburatur. et cinis intra altare vel sacrariū recondatur. ¶ Si aūt sanguis lintheū altaris vnū vel plura tetigerit. fiat post supradicta trina lotio illius vel illorum cū aqua mūda calice supposito. vt in illū aqua ablutōis recipiatur. que postea sumatur a celebrāte vel ministrāte. Si tn̄ propter nauseā sumi nō possit. recondatur talis ablutō iuxta altare vel mittatur in piscinā. ¶ Similiter etiā agendū ē si sup aliquā vestē consecratā sanguis xpi ciciderit vel illā casu aliquo tetigerit ¶ Si āt sanguis sup vestē nō consecratā ciciderit vel tetigerit post trinā ablutōem factā eo mō quo supra dictū ē illa pars vestis rescindatur et in altari vel sacrario cū alijs reliquijs reponatur. vel illa pars vestis igne cōburatur. si sacerdoti magis expediēs hoc videatur. et cineres recondantur iuxta altare vel sacrariū vt sup̄ tactū ē. ¶ Tutum etiā ē vt vestis illa sup quā sanguis xpi ciciderit ad vsum porem nō assumatur. sed vestis consecrāda cultui diuino apta ex ea fiat vel recōdatur vel comburatur. vt sup̄ dictū ē. Simili etiā mō agēdum videtur si sanguis xpi tetigerit capillos sacerdotis vel ciciderit sup barbā eius Fienda ē enim ablutio capillorum eo mō quo sup̄ dictū ē de veste. et fiat abrasio capillorum vel barbe et cōburantur et ponantur cineres in sacrario. ¶ Si aūt sanguis xpi tetigerit caput aut faciē vel aliā partem corporis nudā. sufficit quod diligenter et discrete lauetur et de ablutōe fiat vt sup̄ dictū ē de ablutōe vestis et aliarum rerum etc.

Dubiū viij Quid agendum si sanguis ex toto effundatur. ita q nihil penitus maneat in calice quod sumi possit

Sol. Si de effuso aliquid recolligi possit vel lambi aut sorberi aut sugi agendum est vt in solutōne pcedentis dubij tactum est. Si autē nullum istoꝝ fieri possit ne sacramentū maneat impfectum ppandus est calix de nouo cum vino ꝛ aqua. ꝛ vlterius pcedendū est sicut in casu quo calix post ↄsecratōnem corporis vacuus depẖenditur vel inepto liquore pparatus vt superius arti. iiij. circa resolutōnes secundi ꝛ quarti dubiorum expressum est

Arti. vi. ¶ Resoluit sex dubia q̄ circa sanguinem post eius sumptōem occurrunt

I Quid agendum sit si sacerdos post sumptionem sanguinis depẖendat aliquam guttam adherere orificio calicis. vel exteri⁹ in pede vel in alia parte calicis.

Sol. Si certus sit q illa gutta sit consecrata: quia videlicꝫ scit se post preparatōnem calicis diligenter abstersisse calicem tam exterius q̄ etiam interius ab illo loco vbi stat vinum infusum. tunc debet sumere illam guttam ante sumptionem ablutōnis. Si autem sit dubius an sit consecrata sumat sub hac generali intentione ꝛ cōditione si sit consecrata. Si vero certius sit q nō sit consecrata sumat cum ablutione. vel postea abstergat si exteri⁹ adhereat Quomodo aūt haberi possit probabilis certitudo in tali vel in alijs casibus consimilibus patebit ex capitulo sequenti articulo primo circa resolutōem tredecimi dubij ꝛ sequentium.

ij Quid agendum est si post sumptōnem sanguinis deprehendat sacerdos aliquam guttam vel liquorem spēi vini adherere casule vel manipulo aut alteri huiusmodi.

Dubiū. Sol. Si certus sit de consecratione istius gutte vel liquoris lambat vel sugat. ꝛ procedat vt superius in solutōne septimi dubij articuli precedentis dictum est. Si vero dubitet. faciat hoc sub conditione vt circa precedens dubium dictum est. Si autem certus sit q non sit consecratus liquor ille vel gutta. tunc non est curandum de tali.

iij Utrum statim post sumptōnem sanguinis debeat fieri ablutio digitorum super calicem Ex quo em̄ adhuc in calice remansit aliqua species vini. vtputa humor quidā siue humiditas sub qua sanguis continetur. tales species si vinum supfundatur corrumperent. ꝛ sic ibi desinet esse sanguis christi. Quid igitur agenduꝫ sit. vt sumi possint absqꝫ corruptōne.

Sol. Circa hoc sacramentū de possibilib⁹ est agendū qđ decentius est. ꝛ pro maiori reuerentia tanti sacramenti ↄuenientius. Non est aūt possibile vt spēs sacramentales circa huius sacramenti celebratōem diu manere possint incorrupte. immo necesse est vt cito corrūpantur. Cum em̄ post sumptōnem in stomachū descendunt nō diu psistere possunt incorrupte. nō solū ppter subsequentem debite ablutōis sumptōem. sed ꝛ ppter pmixtionē humoꝝ in

Septimum

stomacho etiam ieiuno ꝑexistentiū. Sic etiā in descensu ad stomachū si
sint in parua aut modica quātitate corrūpuntur ꝑ admixtōem humoris
saliualis. Et pari rōne etiam in ore. ꝑsertim cū post descensum sanguinis
adhuc remaneat in lingua ⁊ ore humiditas sacramentalis. quā humor
saliualis qui maior est corrūpit ¶ Ab extra quoqꝫ hoc idē quandoqꝫ ne-
cessario contingit. Nam si post cautam etiam sanguinis sumptōem nō fi-
at abstersio siue ablutio calicis. nihilominus humiditas in calice rema-
nens ꝑ exalatōnem siue circūstantem aerem corrūpetur. ⁊ desinet ibi esse
sanguis christi ¶ Idem etiam contingit circa exteriorem superficiem ca-
licis in ea parte qua applicatum fuit inferius labium sacerdotis. Certuꝫ
eīn est ꝙ labio illo humectato humiditate sacramentali etiam dicta pars
calicis humectat᷑. Sic itaqꝫ caueri non p̄t quin spēs sacramētales ille cor-
rumpantur ⁊ desinat ibi esse sacramentum. ¶ Abijcienda est igit᷑ omnis
penitus scrupulositas vbi ineuitabilis occurrit necessitas. Conueniētiori
tamen modo ⁊ decentiori vt diximus agendum est. ⁊ vbi occurrit difficul-
tas semper accipiendum est illud quod minus habet de periculo. Nō eīn
videtur modus conueniens ꝙ cum lingua calix exterius vel interius lam-
batur. ⁊ ita humiditas illa sumatur vel abstergatur. precipue ꝓpter scan-
dalum. neqꝫ faciliter hoc possit fieri quo ad humiditatem que adheret
fundo calicis. Sic etiam non videtur modus conueniens vt cum digito
humiditas illa abstergatur. oportet eīn digitum postea abluere vel suge-
re. ⁊ vtroqꝫ modo species sacramentales corrūperentur ⁊ non possent ꝑ-
uenire ad stomachum. Cum hoc etiam posset occurrere periculum. si vi-
delicet humiditas sacramentalis subintraret inter vnguem ⁊ cutem digi-
ti vbi neqꝫ ablui neqꝫ exui faciliter posset. ⁊ ex hoc possent astantes attedi-
ari ⁊ scandalizari propter multiplicem immissionem digiti in calicē. ⁊ alia
huiusmodi. Conuenientius ergo hoc modo agendū videtur vt sacerdos
cum diligentia ⁊ cautela sic ꝑmo sumat sanguinē de calice vt nihil ampli-
us qđ ꝑ labia extrahi possit in eo remaneat eleuendo sursum vel erigēdo
pedem eius ⁊ declinādo ↄcauū ipsius versus faciē. vel inter labia sumen-
do ⁊ sic tenēdo donec a fundo calicis tota humiditas q̄ defluere posset de-
fluat ad labiū calicis. diligenter tamē cauendo ne aliquid decidat ⁊ inde
sumat ꝑ attractōem etiam cū anhelitu. ⁊ postq̄ꝫ diligenter notauerit ꝙ ni-
hil amplius defluere possit abluat primo calicem ne aliquid de sanguine
adherens remaneat in eo. ⁊ post sumptōnem illius ablutōnis abluat di-
gitos sup̱ calicem. vt sic ⁊ humiditas calicis ⁊ species panis. ⁊ si aliqđ de
illa in digitis remanserit totaliter abluatur ⁊ demū sumat. Non sit aūt ni-
mis parcus in vino circa ablutōem. sed tantū capiat vt os ⁊ labia q̄ specie-
bus sacramentalibꝫ fuerūt humectata sufficiēter ablui possint. ⁊ vt etiam
ꝑ labia sic abluta possit ablui exterior pars calicis spēbꝫ sacramētalibꝫ pri-
us humefacta. Valde autem cauendū est ne sacerdos sit nimis ꝓlixꝰ in
dicto modo agendi. vt nō generet tediū astantibꝫ. Nec sit etiam in modo
agendi singularis contra morem ⁊ ↄsuetudinem dyocesis vel religionis
sue. vt astātes nō scādalizentur de sua singularitate. vel de alijs sacerdo-
tibus qui illam singularitatē nō obseruant suspicantes eos errare.

iiij Quid si sacerdos post sumptõnem sacramenti vrgeatur sputo vel tussi ₇c.

Solo. Ante sumptõnem ablutõnis nullo modo expuendũ est vel extussiendũ aut exscreandũ. ne sic spẽs sacramẽtales ₇ ꝑ ꝯsequẽs sacramẽtũ eijciatᷣ. sʒ sputũ vel qđ vrget ad tussim aut ad exscreationẽ retineatᷣ vel trãsglutiatᷣ. Si aũt ex nimia violẽtia hoc fieri nõ possit expuatᷣ vel extussiatᷣ in aliqđ vas aptũ. vel in calicem si aliud haberi nõ posset. vel in pãniculũ mundũ. ₇ postea materia illa si nõ appareãt aliq̃ sacramẽtales spẽs in ea ꝯburatᷣ et cineres in sacrario reponantᷣ. Verũtamẽ si sacerdos añ inceptionẽ misse ꝑsentiat se aliqua tali passione violẽter molestari. tutius ẽ vt a celebratõe abstineat. Si vero post sumptõem debite ablutõis qua ₇ os ₇ labia sint sufficiẽter absoluta vrgeatᷣ aliq̃ ꝑdictoꝝ. ꝗuis nõ sit amplius periculũ. tñ ꝓpter maiorẽ reuerentiã sacramenti bonũ est vt abstineat ꝗtum ꝑt quousq3 aliũ potum vel cibũ sumpserit. Si tamen nimis vrgeatᷣ eijciat hmõi sup̃fluitates ad aliquẽ locum vbi nõ ꝯculcetur pedib⁹ vel habeat secum pãniculum in quem mittat.

v Quid agendũ sit si post sumptõnem sanguinis patiatur sacerdos vomitũ vel ex infirmitate emittat ꝑ secessium qđ sumpsit.

Dubiũ Solo. Sufficiẽter hoc ptʒ ex dictis. Si eñ ibi nõ possent deꝑhendi spẽs sacramẽtales panis. ex quo spẽs vini iã ꝑmixte sunt alijs humorib⁹ vt nõ possint discerni. q2 fortassis corrupte sunt. inuoluenda est illa materia in stuppa vel panno ₇ cõburatᷣ. ₇ cineres reseruandi sunt vt supra dictum est

vi Quid agendũ sit si sacerdos post sumptõem sanguinis deprehendat venenũ vel aliqđ aĩal venenosum fuisse in calice. ₇ illud se sumpsisse sciat. an liceat eum vomitũ procurare.

Solo. Si per vomitum speret se liberare. ₇ ꝑsertim si medicus ꝯsulat tũc licet ei euomere. Hoc tñ caute fieri debet in aliqđ vas mundũ. ₇ si alique spẽs sacramẽtales ibi appareãt recolligãtur et in sacrario reseruẽtur. reliqua vero materia comburatᷣ ₇ cineres similiter in sacrario reseruentur

¶ Capitulũ octauũ de dubijs q̃ circa debitã formã consecrationis istius sacramenti occurrũt duos habet articulos.

Arti. i. ¶ Resoluit. xvi. dubia circa formam ꝯsecratõnis panis occurrentia

I Que sit sufficiens ₇ debita forma ꝯsecrationis panis

Solo. Forma est ista. Hoc est eñ corpus meum

ij Utrum hec coniunctio (enim) sit de substantia forme ₇ de necessitate etiam proferenda.

Solo. Nõ ẽ de suba forme neq3 de necessitate ꝯsecratõis sacramẽti. nõ tñ debet scienter omitti. alioq̃n sacerdos grauiter peccaret.

iij Utrum sacerdos si omissis omnibus alijs q̃ in missa dici solent diceret solũ ꝑdicta verba sup̃ panẽ aptum ꝯsecraret.

Solo. Si ea diceret cum intentione ꝯſecrandi tunc ꝯſecraret. ſꝫ gra-
uiter peccaret faciens ꝯtra ordinem eccleſie. vnde in nullo ca-
ſu hoc faciendum eſt.
iiij Utrum ſacerdos ꝯſecraret ſi p̄dicta verba vel aliqua eoꝝ mu-
taret circum ad ideoma. ꝓferendo. ſ. in alio ideomate.
Solo. Si ꝑ h̄ intēderet inducere hereſim vel errorē in eccl'ia ⁊ formā
eccl'ie abijcere tanq̄ inutilē vel inefficacē ⁊ ſuā introducere q̄ſi
magis ſufficientē ⁊ efficatiorē nō ꝯſecraret. q2 deficeret in intē-
tione requiſita ad ꝯſecrandū. Si vero nullū p̄dictoꝝ intende-
ret ſed ꝯſecraret ſc̄m intentōem eccl'ie. tunc bn̄ ꝯſecraret ſꝫ gra-
uiter peccaret ritum ⁊ eccl'ie inſtitutōem nō obſeruans.
v Utꝝ ſacerdos ſi addat ali q̄ alia ỽba ad p̄dictā formā ꝯſecret
Solo. Si ꝑ talē additōem mutet̄ ſcatio ỽboꝝ vel ſenſus orōnis ita
q̄ diſtrahant̄ a ꝓpria ſcatōne vel ſenſu nō fit ꝯſecratio. Si ve-
ro maneat ſcatio ⁊ ſenſus fit ꝯſecratio. ſed ſcienter ſic faciens
grauiter peccat rōne vt ſupra. Si tamē interponerētur multa
verba impertinentia per que ſolueretur continuitas oratōnis
tunc non fieret conſecratio.
vi Utrum ſacerdos ſubtrahens vel diminuens aliquid de pre-
dicta forma conſecret.
Solo. Si ſubtrahat̄ aliqd̄ quattuor verboꝝ que ſunt de ſubſtantia
forme nō fit ꝯſecratio. Si ỽo ſubtrahat̄ vel omittat̄ aliq̄ ſylla- Dubiū
ba vel l'ra ex cuius ſubtractōne nō impedit̄ ſcatio vel ſenſus ſi-
cut p̄t ꝯtingere in vltima ſyllaba vel l'ra dictōnis tunc ꝯſecrat̄
diligēter tn̄ cauendū eſt ne hoc fiat. Si aūt formidat̄ q̄ impe-
dita ſit ſcatio vel ſenſus tutius eſt vt forma a p̄ncipio repetat̄
vij Utrum incongrue proferens verba ꝯſecratōnis ex imperitia
lingue vel inaduertentia vel alio huiuſmodi conſecret
Solo. Si ex incōgruitate nō impediat̄ ſcatio verboꝝ vel ſenſus ora-
tionis quin verus ſenſus forme conſecratōnis capiatur fit con-
ſecratio. ſcienter tamen hoc faciens grauiter peccat. ratione ſu-
perius expreſſa.
viij Utꝝ ſacerdos faciēs tranſpoſitōem ỽboꝝ ꝯſecratōis ꝯſecret
Solo. Sola trāſpoſitio ỽboꝝ nō impedit ꝯſecratōem. ſed tn̄ fieri nō
dꝫ. Si aūt cū hoc variet̄ ſenſus. tūc nō fierit ꝯſecratio. vt ſi in-
terrogatiue diceret̄. eſt hoc corpus meū. Aduertendū tn̄ circa
dictas variatōes vbi dictū ē q̄ nō impediūt ꝯſecratōnem hoc
verū eſſe niſi q̄s ꝑ eas intēderet inducere hereſim vel errorē. ꝓ-
ut tactum eſt in ſolutione quarti dubij precedentis.
ix Utꝝ ſacerdos faciens interuallū in ꝓlatōe verboꝝ ꝯſecret
Solo. Si paruū faciat interuallū. vt puta ſi ſpuat vel tuſſiat vl' aliud
hmōi faciat nō impedit̄ ꝯſecratio. Si vero magnū faciat inter-
uallū. vt ſi poſtq̄ dixerit (hoc eſt) dormiat vel aliud faciat per
quod ꝯtinuitas orōnis ſoluatur non ꝯſecrat
x Quid agendū ſit ſi ſacerdos nō recolat ſe dixiſſe verba ꝯſecra-
tionis vel alia q̄ in celebratōne huius ſacramenti dici debent.

Solo. Si certus sit se omisisse aliqͩ eoꝝ q̃ sunt de necessitate ꝯsecra-
tionis. reincipere debet a forma ꝯsecratõis ⁊ cetera ꝑ ordinẽ rei
terare ne muteť ordo sacrificij. Si ꝟo ꝓbabiliter ei ꝯstet se ali
qͩ omisisse qꝺ nõ ē de necessitate sacramẽti vel ꝯsecratõis ꝓce-
dat vlterius sine repetitõe. Si aũt nullũ istoꝝ sit. sed solũ nõ re
colat se dixisse. nõ ꝺꝫ ex hoc mẽte ꝑturbari. sed vlterius ꝓcede
re. Nõ eñ q̃ multa ꝺt semꝑ recolit oĩa q̃ dixerit ⁊ in multũ as-
suetis sepius nõ deliberať. ideo minus recoluntur

xi Utrum sacerdos ꝑ dictã formã possit ꝯsecrare panẽ absentẽ.
Solo. Non potest. ex quo eñ forma in se ꝯtinet ꝓnomẽ demonstra
tiuũ requiriť p̄sentia materie consecrande

xij Utrum ꝑ p̄dictam formam sacerdos possit ꝯsecrare panem
p̄sentem in quacunq̧ quantitate
Solo. Potest. sed nõ debet in maiori quãtitate ꝯsecrare q̃ꝫ necessariũ
sibi videtur pro cõmunicatione fidelium

xiij Utrum sacerdos verba ꝯsecratõnis proferendo ꝯsecret om
nem panem p̄sentem in altari. siue sit extra reseruaculum ho-
stiarum siue intra.
Solo. Sacerdos ꝑ illa verba nullũ panẽ etiã p̄sentẽ ꝯsecrat nisi suꝑ
quẽ ferť intẽtio eius ꝯsecrãdi. ⁊ oẽm talẽ etiã ꝯsecrat. ⁊ sic oĩs
alius panis quẽ nõ intẽdebat ꝯsecrare nõ est ꝯsecratus.

Dubiũ xiiij Utrũ sacerdos apponens plures hostias ꝓ populo cõicando
ꝯsecrans. ⁊ in ipa ꝓlatõe nõ dirigens intentionẽ actualiter ad
oẽs sed solum ad illam quam in manu tenet oĩes ꝯsecret.
Solo. Si habeat intentõem virtualẽ ad ꝯsecrandũ oẽs. lꝫ nõ habe-
at actualẽ. oẽs tamẽ ꝯsecrat. De hac intentõe dictũ ē superius
caplo. ij. arti. iij. in solutõe tercij dubij. Si in ꝯsecratõne illius
hostie quã in manu tenet oẽs alias intẽdebat excludere tunc
nullam aliam ꝯsecrat sed solum illam quã ꝯsecrare intẽdebat

xv Quid si sacerdos intendat ꝯsecrare centum hostias siue par-
ticulas tot habens cõmunicandos. ⁊ apposite sint plures vel
pauciores q̃ꝫ centum. vtrum facta consecratõne omnes sint cõ
secrate vel solum alique aut nulle.
Solo. Si expresse ⁊ distincte intẽdat solum centum ꝯsecrare cũ exclu
sione pluriũ vel paucaꝝ. tũc nulla ꝯsecrať. Si aũt habeat inten
tionẽ ad ꝯsecrandũ omnes illas numeratas vel in loco ꝯsecrã-
daꝝ positas. lꝫ erratũ sit in numero. tñ oĩes ꝯsecranť. Unde
cautũ est vt sacerdos plures hostias ꝯsecraturus oẽs simť añ
oculos ponat ⁊ intentõnem nunq̃ꝫ dirigat ad numeꝝ intendo
tot vel tot ꝯsecrare. sed ad oĩes ibi simul positas

xvi Quid si multe sint hostie apposite etiã simul, vtputa centũ vł
plures. ⁊ sacerdos intendat solũ decẽ ꝯsecrare ex illis. vtꝝ aliq̃
et que sint ꝯsecrate post prolatõem verboꝝ ꝯsecratõnis.
Solo. Si distincte discernat illas decẽ quas ꝯsecrare itẽdit tũc illas
ꝯsecrat. Si vero ꝯfuse ⁊ indistincte intẽdat ꝯsecrare decẽ illas
nõ notãdo ⁊ discernẽdo. tunc nullam consecrat

¶ Resoluit tria dubia que incidunt circa formam consecratōnis vini. Arti. iij.

I Que sit sufficiens ꝛ debita forma consecratōnis vini

Sol. Forma est ista. Hic est eñ calix sanguinis mei noui ꝛ eterni testamenti mysterium fidei. qui pro vobis ꝛ pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

ij Utꝝ oia verba p̄dicta sint de suba forme ꝛ necessario ꝓferenda. Dubiū

Sol. Sicut hec ↄiunctio eñ nō est de suba forme ↄsecratōnis panis ita nō est de suba ↄsecratōnis vini. nō tñ dꝫ scienter omitti.

iij Quid significet hec dictio calix in predicta forma

Sol. Significat liquorem vel sanguinem in calice existentem. Accipitur eñ figuratiue continens pro contento.

¶ Pro solutōe alioꝝ dubioꝝ q̄ circa dictā formā occurrere p̄nt notāda sunt ea q̄ circa p̄cedētē articulū de forma ↄsecratōis panis dicta sunt. Cō similia eñ dubia circa hanc formā ↄsecratōnis vini occurrere possunt Et pariformes habent etiam solutōnes.

¶ Capitulum nonū de intentione ac ratōne eorum que in missa dicuntur sex includens articulos.

¶ Premittit diuisionē totius misse in partes suas principales. Arti. i.

¶ Tota missa diuidit' in qnq3 ꝑtes. In p̄ma p̄mittit' p̄paratio ad digne ꝑficiendū ea q̄ agēda sunt. In scda fit oblatio eoꝝ q̄ ↄsecrāda sunt In tercia fit ↄsecratio eoꝝ q̄ oblata sunt. In quarta fit sumptio eoꝝ q̄ ↄsecrata sunt In q̄nta reddit' gratiaꝝactio ꝓ sumptoꝝ ꝑceptione. Prima ꝑs incipit ab introitu misse. ꝛ finit' an̄ canticū offertorij. Scda incipit a cātico offertorij. ꝛ finit' an̄ p̄fatōem. Tercia incipit a p̄fatione. ꝛ finit' an̄ orōnem dñicā. Quarta icipit ab oratōe dñica. ꝛ finit' an̄ antiphonā post cō. Quinta incipit ab antiphona. q̄ vocat' post cōmunionē. ꝛ finitur in ↄclusione totius misse.

¶ Primam partem subdiuidit. intentōnemq3 ac ratōnem singuloꝝ que in ea dicuntur clare exponit. Arti. ij.

¶ Prima ꝑs subdiuidit' in duas ꝑticulas. In p̄ma nempe preparat' affectus quadruplr'. s. ꝑ deuotōem. humilitatē. rectā intentōem. ꝛ gr̄e ↄsequutōem. ¶ Deuotio eñ excitat' ꝑ laudis iubilū in introitu. Humiliatio declarat' ꝑ miserie gemitū in Kirieleyson. ¶ Recta intētio explicat' ꝑ celestis glorie ↄcentū in Glia in excelsis. ¶ Gratie ↄsequutio postulat' ꝑ oratōnis suffragium in Collecta.

¶ In scda ꝟo ꝑticula p̄parat' intellect⁹ duplr'. Primo dispositiue ꝑ doctrinā ꝓphetaꝝ ꝛ aploꝝ in ꝓphetia vel epla ꝑ vite ꝑfectū in graduali. ꝑ spirituale gaudiū in Alleluya. vel ꝑ cordialē luctū in tractu. Scdo ꝑfecte ꝑ euāgelicā lectōez in euāge ꝑ catholice fidei ꝓtestatōem in Symbolo.

¶ Subdiuidit secundam partem cum declaratōne intentionis atq3 ratōnis eorum que in ipsa dicuntur. Arti. iij.

¶ Scda pars in tres ꝑticulas subdiuiditur. In prima nāq3 p̄mittitur offerentiū cum laude exaltatio in cantico offertorij. In scda exprimitur

tur ipsa oblatio in his verbis Spiritu humilitatis. Suscipe sancta. In tercia petit oblatonis acceptio in orone secreta. Et qz exigunt eleuationem mentis ad deum. ideo singulis pmittitur Dominus vobiscum. Loco cuius cu oratio secreta dicenda est pdicit Orate fratres &c.

Arti. iiij. ¶ Terciam partem subdiuidit, z explicat intentonem ac ratonem illorum que in ea dicuntur.

Tercia ps subdiuidit in pticulas qnqz. in qz
Prima pmittit p excitatoez populi ad deuotionez pparatio. in q
Primo pclusio oronis secrete expsse pnunciat — ibi — Per oia secu.
Secundo a sacerdote populus salutatur — Dns vo.
Tercio ppls ad erectione metis incitat — Sursum cor.
Quarto ad gras agedas ppls exhortatur — Gras aga.
Scda subiungit deuota xpi laudatio. pmo quo ad eius diuinitate. du pcinit cu angelis Sanctus scus. scdo q ad eius humanitate. dum canit cum pueris. Bndictus qui venit.
Tercia petit pscrade materie bndictio z acceptatio. vbi
Primo generalit premittit qd petat qua tum ad
Oblatoem q dr sacrificium. — ibi — Te igit.
Offeretes z eos p qbz offert. qz salus postulat — in pmis
Eos quoqz patrocinu implorat. in quoqz etia reuerentiam offertur — p eccl. — comu.
Scdo spealiter z expresse pcludit qd p oblatoez hostie impetrandu postuletur. ibi Hanc igitur.
In quarta pagitur consecratio. vbi primo effectus consecrationis postulatur. ibi. Qua obla. Secundo ipa pcecratio consummat quantu ad corpus christi. ibi. Qui pridie. z quatum ad sanguine christi. ibi, Simili modo. Tercio rei consecrate comemoratio explicatur. ibi. Unde z nemo

In qnta exprimit fruct9 consecrati sacrameti postulatio. vbi
Prio pmittit qd petatur q ad
Gram vbi petitur
Primo acceptari sacramentum — ibi — Supra que.
Secundo dari gratie donum — Supplic.
Aliam p
Mortuis — Memeto etia
Viuis — Nobis quoqz
Scdo petitio finitur. z inducitur mediator p que petita obtineri sperantur cum concludit Per christum dnm nostrum &c.
Tercio tot9 canon pcludit. z oia circa pfectoem huius sacramenti pacta in christu patris filiu reducuntur. z pmo ea que

sunt ex parte sacramenti. ibi. Per quem. Secundo ex parte ꝑsonarum in sacramento operantium. ibi Per ipsum

¶ Subdiuidens quartam partem cum expositōne intentōis ꝛ rōnis singulorum que in ipsa dicuntur. Arti. v.

- Quarta ps subdiuidit in duas pticulas In
  - Prima ꝑmittit ad sumptōem sacramenti preparatio
    - Cōis q̄ fit ꝑ
      - Orōnem cōez. s. dn̄icam. vbi
        - ꝑmittit
          - exhortatio
          - ꝑsumptōis excusatō
        - ibi
          - Orem⁹
          - Precep.
        - ponit Celestis panis postulati. ibi. Panē nostrum quotidianū ꝛc.
      - Depcatōnem sacerdotis ꝓuatam. ibi. Li. n. q.
      - Pacis ꝯcupiscentiā. q̄ a sacerdote ꝑ ꝑplo optatur. ibi. Pax dn̄i. ꝛ a ꝑplo postulat. ibi. Agnus dei. In missis tamen defunctorum vbi sacrificiū nō pro pace presenti. sed pro futura requie offertur. tunc pax non postulatur.
    - Specialis. q̄ fit ꝑ ꝓmam oratōnem sacerdotis. vt cum dr. Dn̄e iesu christe fili dei viui ꝛc. vel aliquā aliā oratōnem addit. Nā diuersi diuersas vel pro sua deuotōe vl' pro locorum consuetudine addunt orationes.
  - Scd̄a subiungitur sacramenti sumptio a sacerdote. q̄ post ꝓuatā orōnem sacramentū sumit. ad quod debet esse dispositus mō superius caplo. vi. arti. i. exposito. Etiam ostenditur sacramenti sumptio ab illis quibus per sacerdotem dispensatur.

¶ Cōmuniter etiam ꝯsueuerunt celebrantes post sacramenti perceptionem quasdam priuatas oratōnes dicere pro gratiarum actione.

Vt qdā dicūt
- Corp⁹ dn̄i nostri iesu xpi ꝛc.
- Quod ore sumpsim⁹ ꝛc. ꝓut eos deuotio vl' ꝯsuetudo ꝓuocat.
- Quasdā alias orōes spēales

¶ Quod discretōni vniuscuiusq; relinquitur. Verūtamen meli⁹ videtur vt nihil vocaliter exprimatur. preter ea que in libro missali continentur. fm q dictum est superius capitulo, vi. arti. ij. in resolutōne scd̄i dubij ne ꝑ huiusmodi verba ꝑmisceant discōtinuent ꝛ interrūpant ea q̄ ex institutione vel ꝯsuetudine ecclesie dicenda ꝛ ꝓferenda sunt. Sed vt ibidem tactū est si qs habeat affectū ad aliqua alia dicenda. dicat in corde ꝑ cogitationē. ꝛ deuotam meditatōnem. Sic em̄ ꝛ talis ꝑmixtio interruptio et discontinuatio vitabitur. ꝛ affectus desiderio suo non frustrabitur

¶ Quintam partem subdiuidit. intentionesq; ac ratōnes eorum que in ea dicuntur explanat. Arti. vi.

¶ Quinta ps subdiuidit in tres pticulas. In ꝓma fit accepti bn̄ficij cōmemoratio ꝑ antiphonā post cōmunionē q̄ cum quadā leticia canitur. In scd̄a redditur pro percepto beneficio gratiarūactio ꝑ oratōnem sacerdotis que cōplenda dicit In tercia concluditur totius misse cōsummatio.

Capitulum

p hec verba Ite missa ē. Benedicam⁹ dño. vel Requiescāt in pace. Ubi chorus vel minister grās agens rñdet. Deo grās. vel defunctis requiem optans rñdet Amen ad requiescant in pace

¶ Capitulũ decimũ de rõne ⁊ ꝑatõne eoꝝ q̃ in missa ⁊ circa eā agunt᷑ cũ breui epilogo ⁊ conclusione totius operis. duodecim comprehendens articulos.

Arti. i. ¶ Enumerat ea que in missa ⁊ circa eam aguntur

¶ In missa p̄cipue solẽni ac circa eā decem generalia principaliter occurrunt per agenda
- I Lotio manuum.
- ij Thurificatio.
- iij Altaris osculatio.
- iiij Sacerdotis ꝯ̃sio ⁊ ṗpli ꝑ eũ salutatio.
- v Gestus variatio.
- vi Multiplex per cruces signatio.
- vij Hostie fractio.
- viij Partis hostie in calicem missio.
- ix Osculi pacis traditio
- x Uini non consecrati sumptio

Arti. ij. ¶ Exponit ratõnem ⁊ ꝑcatõnem primi principalis quod circa missam et in ipsa occurrit peragendum

¶ Lotio manuũ ante missam fit ad
- I Tractandũ reuerẽter ip̄m sacramentũ. Preciosa em̃ tractare nõ ꝯsueuerunt homines. nisi manib⁹ ṗus lotꝫ. vñ indecẽs esset ꝙ ad tam p̄ciosum ⁊ tam nobile sacramentum tactandum quis accederet manibus que defacili inquinãtur illotꝫ
- ij Incitandum celebrantem ad deuotõeꝫ et in eternũ purificatõeꝫ quā intẽdere dꝫ
- iij Insinuandũ ꝙ ꝯsecratur⁹ hostiã. lachrimis ꝯpunctõis lauare dꝫ ṗus ꝯscientiã
- iiij Significandũ interiorẽ mũdificatõem.

¶ Unñ sacer Dyonisi⁹ dt. ꝙ extremitatũ ablutio ꝑcat ablutõeꝫ etiã a minimis peccatꝫ Hoc nãqꝫ rep̄sentabat ablutio sacerdotũ ĩ veteri testamẽto

Lotio digitoꝝ in missa fit
- Añ oblatõeꝫ vł ꝯsecratõeꝫ ad ampliorẽ
  - Reuerentiam satis exhibendam cum iam offerri ⁊ consecrari debent.
  - Deuotionem ⁊ puritatem incitandum
  - Emundationem a peccatis ꝑcandã.
- Post sacramẽti sumptõem ꝓpt
  - Sacramẽti reuerẽtiã. ne post tãti sacramẽti ꝯtactũ digitꝫ nõ ablutꝫ statĩ alia nõ ꝯsecrata tãgant᷑.
  - Periculi cautelã. vt si aliq̃d de spẽb⁹ sacramentalib⁹ adheserit digitis ꝑ ablutõem tollat᷑
  - Mũdicie reuerẽtiã. ꝑcat em̃ hec ablutio vt sacerdos q̃ ꝑ sacramẽti ꝑceptõem ꝯ̃sumit᷑ eẽ mũdat⁹ post celebratõem mũdiciã retineat ⁊ ne recidiuet

Decimum

¶ Rōnem ac ḃcatōem scđi pn̄cipalis qđ circa missam agitur declarat. Arti.iij

Thurificatio ad missaz t i ea fit ppt
- I Sacramenti reuerentiā. vt scʒ p thuris odorē expellat omnis malus fetor horrorem prouocans
- ij Dyabolice malignantis repulsam. ne scʒ ille malignus contra sacrificium vel celebrantem aliquid machinari possit. hmōi em̄ fumo omnia demonia fugantur
- iij Deuotōem t orōem celebrantis ac assistentium significandam que per ipsos ad deum dirigitur.
- iiij Effectum gratie representandum. qua sicut bono odore christus plenus fuit.

¶ Explicat rōnem ac ḃcatōem tercij pn̄cipalis qđ circa missam agit. Arti.iiij.

Altaris osculatio an̄ missaz et i ea fit ad
- I Sacramēti ɔsecrādi tractādi t sumendi reuerentiam
- ij Celebrantis amorem erga christum excitandum
- iij Dilectōeʒ int xp̄m spōsuʒ t ecclīam spōsaz repn̄tādā
- iiij Detestabilē iude pditoris osculatōeʒ ḃcandā ɔsertim quo ad illā osculatōem q̄ fit post sacramenti eleuationem cum đr. Ex hac altaris participatōne tc̄.

¶ Quarti pn̄cipalis qđ in missa agitur rōnem ḃcatōnemq; exponit. Arti.v.

Sacerdotis ad populū
- Versio quintuplex quintuplicem manifestatōem christi in die resurrectōnis sue factam significat.
- Salutatio q̄ fit Septē vicibꝫ. quinqȝ videlicet cū se vertit ad populū. t bis cū se nō vertit. vt cum đr in pfatione. Dn̄s vobiscū. Et post hostie fractōem. Pax dn̄i sit sp vobiscū. septiformē spūssancti grām ḃcat.

¶ Explicat rōnem ac ḃcatōem quinti pn̄cipalis qđ in missa agitur Arti.vi.

Gestus pn̄cipal variatio est sextuplex
- I Brachioꝝ extēsio — Extēsionē brachioꝝ xp̄i i cruce
- ij Eleuatio — q̄ ḃt — Directōem orōnis ad deum.
- iij Cōiunctio manuū — Cōiunctōeʒ cordis cū ore. oris cū ope fidei cū opibꝫ charitatis
- iiij Cācellatio — Affixionem christi in cruce
- v Digitoꝝ .s. pollicis cū idice copulatio q̄ fit — Propt sacramēti reuerētiā t piculi cautelaz ne si aliq̄ pticula digitis adheserit dispdat. — Ad ḃcandā copulatōnem capitis cū membris. id est christi cum ecclesia.
- vi Corpis inclinatio q̄ fit ad — Repn̄tandā humilitatem t obedientiam christi ex quibus passionē suscepit. — Incitandū celebrantem t assistētes ad humilitatem t deuotionem.

¶ Rōnem t ḃcatōem sexti pn̄cipalis qđ in missa agitur declarat Arti.vij.

Multiplex signatio p cruces fit ad repn̄tandū modū t ordinē dominice passionis. Et qr illa passio qḃusdam gradibꝫ fuit pacta. Quedā em̄ passionis ptes crucifixionē precesserunt. t q̄dam in cruce ɔsummate sunt Ideo etiā q̄dā cruces fiunt ad repn̄tandū ea q̄ passus est dn̄s an̄ crucifixionē. vt ille q̄ fiunt an̄ ɔsecratōem. Quedā vero fiunt ad repn̄tandū ea que in cruce vel post crucem facta sunt sicut ille q̄ post ɔsecratōnem fiunt

Capitulum

Hec dona / Traditōnem
i Triplici / Hec munera / christi factaz a
sub il'x̄b / Hec scā sa. / ad repñ/ / deo patre. ius
Cruce / tandum / da ꝛ iudeis.
ij Triplici / Benedictā / Venditōez ꝑfe
sub il'x̄b / Ascriptam / ctā a sacerdoti
Ratam / bꝫ scribꝫ phari
Perficiť / seis vl' vēditōis pciū
aūt ista / .s. trigita denarioꝝ.
signatio / Ubi addiť du / Corpus / Iudā venditorē
ꝑ decem / plex crux sub / ad repñ/
vices / illis verbis / Sanguis / tandum / Christū venditū
iij / corpis / Benedixit.
Cruce vnica i ꝯsecratōe / sub illo x̄bo
iiij / sanguis / Benedixit.

Ad repñtandū ꝑsignatōem passionis christi factā in cena ꝑ huius sacramenti institutōnem sub specie panis ꝛ vini Vel ad repñtandū passionē christi in copore ꝛ anima.

Hostiam puram
v Cruce qntupli / Hostiam sanctā / Ad repñtandū pla
ci sub illis x̄bis / Hostiā imacul'. / gas qnqꝫ siue vulne
Panē scm̄. v.e. / ra quinqꝫ ꝑncipalia
Calicē sa. ꝑpe. / corporis christi.
Corporis
vi Triplici sub illis verbis / Et sanguinis sump.
Cum benedictione.

Ad representandum corporis christi extensionem in cruce sanguinis effusionem. ꝛ passionis fructum

Triplici / Sactificas / Ad repñtandum triplicē
vij sub illis / Viuificas / xpi orōnem in cruce. scꝫ ꝑ
verbis / Benedicis / ꝑsequutoribꝫ. liberatōne a
morte. ꝛ adeptione glorie
viij Cruce Triplici / Per ipm / Ad repñtandū tres horas
sub illis / Et cū ipo / qbꝫ xps in cruce pependit.
verbis / Et in ipo / quia ab hora sexta vsqꝫ ad
nonam
ix Duplici sub / Deo patri omnipotenti.
illis verbis / In vnitate spiritussancti.

Ad repsentandū separatōem anime christi a corpore

x Triplici sub / Pax dñi / Ad repñtandū christi
illis verbis / Sit semꝑ / resurrectōnem tercia
Vobiscū / die factam.

Arti. viij ¶ Exponit rōnem ac ꝑcatōem septimi ꝑncipalis qd agitur in missa.
Hostie fra / Obseruandum formam quam christus circa confectio/
ctio fit ad / nem huius sacramenti tenuit. Ipse enī panem fregit ꝛc.

Decimum

Hostie fractio etiam fit ad | Repñtandũ | Passionẽ christi. in q̃ corpus xp̃i vulnerationib⁹ fractũ siue diuisum fuit.
| | | Distinctõnem corporis christi mystici ꝑm diuersos eius status

¶ Rõnem ⁊ ꝑcatõnem octaui ꝓncipalis quod in missa agitur declarat. Arti. ix.

¶ Circa missionẽ ꝑtis hostie in calicẽ aduertendũ ẽ ꝙ hostia frãgit̃ primo in duas medietates. ad designãdũ duplicẽ statũ ꝑdestinatoꝝ. scz eoꝝ q̃ sunt in eterna glĩa. ⁊ eoꝝ q̃ sunt in tꝑali miseria. Illa nãqꜫ medietas q̃ ex manu dextra suꝑ patenã indiuisa collocat̃ ꝑcat ꝑdestinatos q̃ iam adepti sunt beatitudinẽ q̃ ꝑ dextrã intelligit̃. Alia ꝟo medietas q̃ in sinistra manu retinet̃ in duas ꝑtes diuidit̃. quaꝝ vna medietati suꝑ patenã collocate cõiungit̃. ⁊ ꝑcat illos q̃ sunt in purgatorio. q̃ q̃dẽ lz beatitudinẽ nõdũ habeant. sunt tñ certi de ea. Altera ꝟo ꝑs q̃ post hãc diuisionẽ in dextra tenet̃ mittit̃ in calicẽ. ⁊ ꝑcat ꝑdestinatos adhuc in seculo viuẽtes. q̃ q̃uis de beatitudine habẽda certi nõ sint. illã tñ ꝟtute passionis ⁊ sanguinis xp̃i ꝯsequent̃. licet ꝑ multas tribulatõnes q̃ ꝑ calicem ꝑcantur.

¶ Assignat rõnem ⁊ ꝑcatõem noni ꝓncipalis quod in missa agitur Arti. x.

¶ Postqꜫ sacerdos dixerit. Agnus dei ⁊c. osculat̃ librum vel altare vel aliud ꝑm ꝯsuetudinẽ loci. Et deinde ministꝝ vel imaginẽ vel tabulã per eundẽ sibi porrectã. q̃ vlterius exhibet̃ astantib⁹ osculãda. Primo iõ vt celebrans nõ solũ cũ deo pacẽ sz ⁊ cũ ꝓximo se habere ꝓtestet̃. Scdo ideo vt alij osculantes ꝓfiteantur se esse coniunctos in vnitate fidei per christum in ara crucis immolatum.

¶ Rõnem ⁊ ꝑcatõem decimi ꝓncipalis quod in missa agitur exponit.

¶ Post cõmunionẽ ⁊ calicis ac digitoꝝ cũ vino ablutõem sumit̃ illõ vinũ Arti. xi. Primo iõ vt reliquie specieꝝ sacramẽtaliũ (si q̃ in ore remanserint) cũ illo trãsglutiant̃. Scdo iõ vt ꝑ hoc ꝑcet̃ ꝙ sacerdos deinceps manere debeat mundus, ⁊ seruare saporẽ ⁊ odorẽ vini ꝯpunctõis ⁊ tristicie in corde gratiaꝝ actões ⁊ leticie in ore. recte ꝯuersatõis ⁊ iusticie in vita ⁊ opere

¶ Superius determinata breuiter epilogans ⁊ hoc opus concludens

¶ Ea q̃ circa officiũ misse q̃ ad ministꝝ celebrandi locũ. tꝑs. ac cetera in summario hui⁹ op̃is notata dubitatõem ingerere pñt sub ꝯpẽdio satꝫ resoluta putam⁹. Nã si aliq̃ alia occurrãt ex his q̃ definita sunt diligẽter ꝯsideratis facil̃r solui pñt. Sollicite p̃terea curet ille ꝑ cui⁹ negligentiã error aliq̃s cõmissus fuerit vt debitã suꝑ illo pñiam agat. Et qꜫ iuxta sacrorũ canonũ ꝯstitutões q̃dã defect⁹ spẽalẽ exigũt satisfactõem tutũ ẽ vt in casib⁹ difficilib⁹ p̃lat⁹ suꝑior ꝯsulat̃ cui tales sunt reseruãdi. Nõ lateat deniqꜫ lectorẽ doctores diuersos circa q̃dã in suꝑiorib⁹ dicta nõ vniformiter. sz sep̃i⁹ ꝯtraria sentire. vñ fieri nõ p̃t vt singuloꝝ sñias imitemur. Sz hoc nobis sufficiat vt oĩ affectu ad opinãtes secluso id qđ nobis verius aut magis ꝯgruũ visum est definiuerim⁹ ad gloriã iesu xp̃i. q̃ cũ patre ⁊ spiritusancto viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ benedictus Amen.

¶ Explicit resolutoriũ dubioꝝ circa celebratõnem missaꝝ occurrentiũ. Impressum Colonie ꝑ Henricũ Quentell. Anno dñi. M.ccccci.